maalandusega
us saadetus odawaid
kaupasid:
keedunõu d
kohwika nnud
piimaka nnud
kruusid
pesuka usid
ämbrid
sülekausid
klaasid
ikamise masinad.
Hellmann A-s.
nn, S. Karja t. 6.

b teadma!
Kui mitte praegu, siis pärast, et
zi walmisriiete äris
saadawal suures walikus naiste-
riideid. Ka mõõdu järele wõetakse
Palutakse aadress tähele panna!
24, Leo Schwarz.

age juhust!
dega müüakse naela ja waadi
gawarast jätkub, paremaid
Dickson, Wick
eeringaid.
ja ühisustele hea sisseostu wõi-
majandusline kauplus ja ladu
Ko., end. NIGGOL
Tartu maant. nr. 32.

illid Brennaber ja Grade
d Brennaber
nkrid Brennaber
asinad Hald & Hen
oma ladust
rmolen & Ko.
än. 11-a. Tel. 15-02.

ahkade kauplus.
rtu maant. nr. 1.
äiksel arwul enneolemata oda-
vate hindadega
alates a 150 mrk.
sorti „ „ 150 „
„ „ 600 „
„ „ 85 „
„ „ 400 „
„ „ 1500 „
mata, eht alates 2000 mrk.
walmis nahkkraed 500 mk. ala-
d 2500 mk., palantiinid, boad,
2000 m. alates ja teised nahk-
kus. Wõetakse wastu kõiksugu
ja nahkade wärwimist.

ongide brigaad ostab
atlarauda, platede suurus 18 m/m.
m m. lai ja 6000 m/m. pitkus.
gr. ruut m m. pealt.
ta saab teateid Soomusrongide
Walgas.
kumised, warustud 20=m. tempel-
se anda Soomusrongide Brigaadi
kunni 1, detsembrini kell 11.
tiseks tuleb 10% pakkumise sum-
Tallinna Osakonda Soomusrongide
rwele nr. 818 ehk Eesti panga
lewale arwele nr. 118 sisse maksta
tel ette näidata.
S. R. Brigaadi Majanduse
ülem E. Kuu.
w. Ametnik asjaajaja T. Leppik.

e postijaam
wälja anda
riist 1923. aast. arwates.
, mis 20=margalise tempelmargiga
ärwa maakonnawalitsusele Paides
novembrini 1923. a.
litsuse esimees: J. Sõnajalg.
Sekretäär: W. Krabi.

Toimetus
Pikk tän. nr. 54/56, Tallinnas
Kõnetunnid kella 10—12 ja 5—7
Peatoimetaja telefon nr. 82
Päewaumbiste osakond nr. 3-09
Toimetusel üldine „ 23-75
Telefonid erakorteritel:
Wastutawal toimetajal „ 6-64
Päewaumbiste osak. toim. „ 13-51
Arõjuhil „ 4-61

WABA MAA

Ilmub hommikuti.

Üksik number 3 marka.
Tellimise hind:
1 kuu postiga 75 m., postita 66.—
3 „ „ 150 „ „ 138.—
6 „ „ 225 „ „ 204.—
Wäljamaale 300 mrk. kuus.
Aadressi muutmine 20 mrk.
Tellimisi wõtawad wastu Eesti kõik postkontorid ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Kontor Harju tän. nr. 43. Awatud kella 8—5. Telefon 3-40
Arõjuhtuf ja arwepidamine Pikk tän. nr. 54/56. Tel. 3-53
[261] Arõjuhi kõnetunnid kella 10—12 e. l.
Tellimiste ja lehtede äraseatmise asjus pöörata — telefon 22-11 [432b]

Hinnata kuulutused:
Piltidega nädalileht „Esmaspäew" — iga esmaspäew;
põllumõõsa „Maamees" — iga neljapäew.
Tarwitamata jäänud käsikirju ilma selleksehase soowita alal ei hoita.
Aadress kirjadele ja rahasaadetustele: „Waba Maa" Tallinnas.

Kuulutuste-hinnad: kuulutuste külgedel 4 marka mm. ühel weerul, lehe eesotsas 8 marka ja tekstis 10 marka. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga.
Kuulutused ära anda kella 4-ni ilmumise eelpäewal.

Nr. 2671 (140) Teisipäewal, 13. nowembril 1923. a. 6. aastakäik.

Wälispoliitika asjad kohtu ees.

Berliini saatkonna majaostmine. „Revalise" asi. „Päewalehe toimetaja Hans Rebane 2 kuuks ja G. Luiga 2 kuuks üksik wangi mõistetud, rahatrahwi kokku 30.000 mk. määratud.

Kokkuwõte.

Eile oli Tallinna-Haapsalu rahukogu piihendanud terve koosoleku „Päewalehe" wastutawate toimetajate H. Rebase ja G. E. Luiga süüdistusasjadele. Juba tunnistajate nimekiri, Riigikogu esimehe hr. J. Tõnissoniga eesotsas, näitas, et tegemist suurprotsessidega. Asjade sisu on ka tõesti tunnistajate wääriline: tulid esimest korda erapooletu kohtu ees arutusele wälispoliitilised küsimused, Berliini saatkonna majaostmine ja „Revalise" asi, mis omal ajal niipalju lärmi löömud. Ainult kuulajate hulk ei wasta protsessi sisule: peale ajakirjanikkude ainult kaks-kolm kõrwalist pealtkuulajat.

Kõigil on weel meeles pikaldane sõjakäik, mõõd juba 1919. aastal „Pwl." alustas „Revalise" asjus meie wälissaatkona pahempoolsete tegelaste wastu. Süüdistati neid äritegemises, sõlitati tuld ja tõrwa „Waba Maa" ja „Postimees" peale, kes ei tahtnud seda kahtlustuste uputust toetada. „Revalise" küsimus oli parempoolsele suureks trumbiks. Kui aga uurimise materjaal Asutawadse Kogusse esitati ja selle läbiwaatamiseks eriline komisjon waliti, siis olid ainult sotsj.-dem. ja töörahwa esindajad need, kes selle komisjoni koosolekule ilmusid, et küsimust täies ulatuses selgitada ja igasugustel kuulujuttudel pinda ära wõtta, kuna parempoolsete rühmade esindajad, kelle häälelandjad nii suure suuga kuritarwitusest rääkida teadsid, niikaua ilmumata jäid, kuni komisjon hingusele läks. Berliini saatkonna majaostmise üle oli isegi arupärimine Riigikogus, mille iseseisvad sotsialistid „Pwl." toetusel esitasid, kuid kus ühel meelel „Pwl." poolt algatatud süüdistusest tagasi tõrjuti ja majaostmine heaks kiideti.

Eilsed protsessid „Pwl." wastu olid wennaste Puchkide algatatud. Berliini saatkonna majaostmine oli mõlemi kohtuasja sisu lähtsam. Siin ei olnud „Pwl." oma kaitseks absolutut midagi ette tuua ja kaitsja püüdis ainult laimu tunnismärke nõnda selgitada, et nad käesoleva asja kohta ei käi. Kohus oli aga teisel arwamisel.

Keerulisem oli juba „Revalise" asi, millele selgitamud kõikugu majade põletamise, laewade uputamise, tulumaksu mittemaksmise jne. süüdistused. Kuid ka siin selgus ümberlükkamatult, et ühtki süüdistust ei „Revalise" ega kaebajate wastu „Pwl." esitaja tõendada ei saa ja et terwelt kaks aastat sõjakäiku on peetud ilma tõsisemate materjalideta, ainult meeleolu tegemiseks ja oma lugejate arwu tõstmiseks.

Kogu protsessi ajal ei saamud lahti aga ühest wõrdlusest. Kui ägedasti mõistab praegu „Pwl." hukka, kui dokumentaalsete andmete põhjal „Aseri" ja „Atlanta" asju walgustatakse. Aga ise pidas ta kaks aastat kesmud sõjakäiku ilma mingisuguste andmeteta. Kuulake tema selleaegsed artiklid, mis kohtus ette kanti, kus suure suuga rääkitakse siis ajakirjanduse kõrgetest ülesannetest wäärnähtuste paljastamises ja waadake, mis ta nüüd kirjutab, kui julestakse kätt pista temaa südamele nii kalliste äri-meeste kõigle.

Berliini saatkonna majaostmise lugu.

Esmaspäewal algas rahukogu esimehe hr. Wahtramäe eesistumisel protsess — Berliini saatkonnale maja ostmise asjus. Süüdistas W. Puchk „Päewalehe" selleaegset wast. toim. H. Rebast lehes awaldatud kirjutuste pärast pealkirja all „Revalis 2.," nagu oleks W. Puchk, seistes riisiteenistuses, ostnud enesele Berliinis maja ja selle siis kallimalt wabariigi walitsusele saatkonna majaks edasi müünud. W. Puchk leiab kirjutustes laimu.

Tunnistajatena ja pealtkuulajatena kohtus Riigikogu esimees J. Tõnisson, kirjanik Ed. Wilde, siseminister K. Einbund, Eesti saadik Ameerikas prof. A. Piip, riigikontrolöör A. Oinas ja hulk kõrgemaid riigiametnikke. Kaebalust kaitseb adw. Beek, süüdistawad adw. A. Rei ja Maurer.

Kuulati üle rida tunnistajaid: J. Inderwald, J. Kirep ja Ed. Wilde tõendasid, et Eesti saatkonnale Berliinis tarwis maja osta oli, et ostetud maja täh. otstarbeks kõigiti sünnis. Nende arwates olla maja kasulikkudel tingimustel ostetud.

J. Tõnisson selgitab, kui raske oli meie saatkonnale 1919. a. lõpul ja 1920. a. algul Berliinis korterit saada. Walitsusel olid andmed, et osta olem maja ja selle ostutingimused sõnadsad ja see omandatt; seda enam, et maja asus diplomaatilises linnaosas, kus teiste riikide saatkondade majad läheduses ja nendega läbikäimine hõlpsam. Eesti riik ei olnud siis weel juridiliselt tunnustatud, seepärast ei saanud ka, näit. Londoni, saatkonnale maja osta otse riigile, waid eraisiku nime peale.

Harju panga direktor M. Jaakson tõendab, et maja on ostetud headel tingimustel ja olla täiesti kohane maja, peaegi käidawas kohas.

R. Bauer tunnistab umbes sama, mis eelkõneleja ja rõhutab jällegi, et hoone kõige paremas linnaosas asub.

Süüdistaja wolinik, wann. adw. Maurer annab kohtule rea materjale üle asjaliseks tõenduseks. Teine süüdistaja annab kohtule üle Rootsi panga tõenduse, mis selgitab, et Puchkil 1918. a. suurem summa raha olnud.

Kell 12 annab kohus sõna poolele ja esimesena esineb süüdistuskõnega wann. adw. Maurer.

Toonitab mureseas, et hr. W. Puchk täiesti oma riskiol maja ostnud ja peale selle sõitnud Tallinna läbi rääkima maja tarwitamise üle riigi poolt. Hr. W. Puchk nõudnud tol ajal maja tarwitamise eest 10.000 Saksa marka kuus.

Wälisministeerium leidis aga, et maja on kasulikum ära osta, mis ka mõne aja pärast peale läbirääkimisi sündis.

Et maja ostuga igasugused kuulu- ja laimujutud peab eemaldatama, siis on selle põhjuseks ka asjaolu, et riigikontrolöör hr. A. Oinas seda maja on isiklikult waatamas käinud ja ei mingisugust protesti ostu-müügilepingu kohta pole awaldanud.

Teine süüdistaja wolinik hr. A. Rei näitab dokumentide põhjal ära, et hr. W. Puchk oma isiklikku raha isegi saatkonna ülalpidamiseks on andnud põhjusel, et riigil wõimalust polnud raha saata. Toetab süüdistust.

Kohus weerand tundi nõu pidades, kuulutas wälja otsuse, mille järele „Päewalehe" wastutaw toimetaja hr. Rebane § 533 põhjal süüdlaseks tunnistati ja temale 2 kuud üksikut wangistust määrati. Pale selle weel 10.000 mrk. rahatrahwi ehk maksujõuetusel 1 kuu wangistust.

„Revalis".

Esimesele kohtuasjale järgneb hr. J. Puchki poolt tõstetud süüdistusi „Päewal." wast. toim. H. Rebase ja G. Luiga wastu.

J. Puchki wolinikkudena on kohtus end. kohtuminister hr. Jaakson ja wann. adw. hr. A. Rei. „Päewalehte" kaitseb wann. adw. Beek.

Kohtulikul asja arutamisel selgub, et „Päewaleht" ligi 25 numbris wen. Puchkide wastu sõjakäiku pidanud.

Et härrasid G. Luigat ja Rebast weas kaebustes laimus süüdistatakse, siis otsustas kohus kõiki asju liita ja neid ühiselt arutada.

Kogu protsessis on lõõkmumbriks „Revalise" asi, mille selgitamist just wenn. Puchkid nõuab, et 1919 a. kestnud laimule lõppu teha.

Peale selle on wenn. Puchkid „Pwl." tembeldatud majapõletajateks, millest nemad siis äriajamiseks raha saanud jne.

Süüdistuses tähendatud „Pwl." artiklite ettelugemine kestab üle tunni aja, mille järele, tunnistajad kohtusaali kutsutakse, keda arwu poolest 11, nende hulgas prof. A. Piip, sisem. Einbund, riigikontrolöör A. Oinas, Ed. Laamann, sõjawäekontr. Kelder, kol.-l. Wiard jne. Tunnistajad wannutatakse ja algab nende ülekuulamine.

Tunnistaja hr. Einbund selgitab, et temu „Revalise" afutamise ajal olnud riigikontrolöör. Tema nõudnud omale walitsuse ja „Revalise" wahel tehtud lepingu ärakirja. Lepingu sisu mõne punktiga pole temu mitte rahul olnud, mille wastu protesti awaldanud. Edasi jutustab hr. Einbund üksikasjaliselt „Revalisest" ja selgitab, et selles asjas rewideerimine ette wõetud, mis aga pärast tema lahkumist ühele Asutawa Kogu komisjonile edasi antud. „Revalise" asi olla temu teada weel seni lõpetamata.

Riigikontr. hr. A. Oinas selgitab, et „Revalise asi olla weel lõpetamata. Ametnikud, kes koha peal asja uurinud, leidnud eest puudulikku materjaali.

„Revalise" o.-ü. olla asutatud kolme tsiku poolt: — Rabinoff, Eliaser ja A. Puchk. Wiimased 2 wälisdelegatsiooni esitajad. Osaühisusest on osa wõtnud ka Sinisoff.

Tunnistaja prof. A. Piip räägib: — Ameeriklastel oli katatsus Euroopast lahkuda ja ka oma warustust Euroopas likwideerida. Meie saatkond ilmus keegi ameeriklane ja teatas, et temu wõiks meile abiks olla warustuse ostmiseks ameeriklastelt. Poolakad olid neilt sõjakraami ja muud juba wõtnud. Samuti olid ka leedulased juba enne meid ameeriklastelt warustust ostnud.

Et Ameerika meile otsekohe kaupa ei saanud müüa, kui temaga 1918. a. mitte liitusseiswale riigile, siis tehti meile ettepanek üht waheajutust luua, samuti kui seda poolakad ja leedulased teinud.

Et meil wälisrediit puudus ja kodumaa raskes seisukorras oli, siis jõudsime otsusele, et meie siiski peame ettepaneku wastu wõtma ja ühe Ameerika esitajaga osaühisuse asutama.

Osaühisuse liigeiks määrati hrad Eliaser ja A. Puchk, kuna nendelt suurte raskustega selleks nõusolekut sain. Mõlemate isikute aususe juures pole mingisugust kahtlust.

„Revalise" läbi saadud warustuse kohta ütles selleaegne sõjawägede ülemjuhataja, et ilma selle abita poleks me suutnud sõda lõpule wiia.

Edasi kuulatakse weel mitmed tunnistajad, kelle selgitustest näha, et „Revalise" osanikud Eesti poolt waheltasu ei saanud, et üks „Revalise" osanik hiljemalt ka „Päewalehele" äriliselt lähedalseisja hr. Sinisoff olnud, kuid kellest „Päewaleht" sõnakestki ei kirjutanud, kuna Londonis ostetud warustusega J. Puchkil üldse mingit ühendust pole, waid seda teha wend A. Puchk ostnud kui Eesti kaubandusline agent kaubandusministeeriumi ülesandel. Londonis ostetud warustusest olnud osa küll kõlbmata, kuid selle wõtnud müüja tagasi. Kaup olnud õige odaw.

J. Puchki kaitsja A. Rei esitab kohtule rea dokumente „Päewalehe" süüdistuse ümberlükkamiseks, nagu olekfid Puchkid tõrkunud tulumaksu maksmast, konteritikitsikuse ajal suures korteris ainult ühe inimese pidanud jne.

Algawad advokaatide kõned.

(Järg 4. leheküljel).

Kõigist armastatud
kakao „Flick"
pakkides, karpides ja
waatides.
Alandatud hinnad, wäljaspool wõistlust
Müük ainult suurel arwul.
K.-M. „Eksprompt".
Wiru tän. nr. 7.
Kõnelr. 15-20. Telegr. „Eksprompt".

Paberossid
SULTAN-FLOR
„EKSTRA"
20 tükki 30 marka.
Wõistluseta aromaat ja maitse.

Neile, kel noorustuli hinges!
„Ronk" nr. 8
ilmus laupäewal, 10. nowembril a. a.
24 lehekülge, huiga piltidega.
Kõige loetawam ajakiri Eestis, mis
laiali läheb kaugelt üle 15.000 eksemplaari.
Mitte ainult jõuka rahwa lastele, waid
kogu noorsoole on ajakiri „Ronk" määratud.
Sellepärast maksab ka „Ronga" üksiknumber
ainult 10 marka, postiga 100 mk. weerandaastas
Aadress: „Ronk", Pikk tän. 54. Tallinn.

Pariisi walmisriiete kauplus,
Wäike Pärnu mnt. 36. Tõnismäe nurgal.
Odawate hindadega suur walik igasugu meesterahwa ja naiste. walmisriideid.
Wõetakse tellimisi wastu. Rätsep P. Põder.

REKORD
„NAINE MILJONITEGA"
Ufa — suurfilm
Esietendus!
Kõik, kes filme „Maailma walitsejanna", „Mees ilma nimeta" ja Monte Karlo õnnekütt" on näinud, waadaku ka seda wiimast saawutust.
Algus kell 5.
Würstinna Smaragda Naburiani osas Ellen Richter. Tema truu kaaslane ja abimees, tuntud kui Bobby Dodd, Georg Aleksander. Kuid filmi pea tõmbejõuks on Leonidas Kleptomanides, üks pikanäpumees, kes ikka halenaljakat osa mängib, Karl Huszar. Lawastaja Dr. Willi Wolff, kes meile selle teosega uue wäga põnewa ja mitmekesise juhusteotsija filmi on annud. Aeg: 1923. Kostüümid: Wiimased Pariisi uudised. Paik: Jlusamad linnad Lääne- ja Lõuna-Euroopas ja Aasias, nagu Weroona, Weneetsia, Waloona, Triest, Portoroose, Piraano, Nisch, Bari, Brindisi, Korfu, Korintuse, Atheena jn Pariis.
Pjidid nõudisaja juhusteotsijate elust.

13. nowembril ja edasi kaks suurepäralist lõõkpilti korraga paremate Saksa näitlejate osawõttel: Lotte Neumann, Lia Mara, S. Rieman ja Dr. Scherz.
Kinoteater „Amor"
„Krahw Wareni armuke"
Draama 5. jaos tegelikult elust. Suurepärane lõpustus. Lõpetab mulgeid.
Jõa ei suuda oma nõrkust hõimata.
Olemata lõbus fars 4. jaos. Tore lõpustus. Peaosas publikumi pal'ajus
Lotte Neumann. Kassa awatud õrtp. kell 4, põhap. kell 1.

Wiimane uudis!

Paberossid „VIOLA“

20 tk. — 30 mrk.

Paberossid „VIOLA“ peawad oma headusega ja pakkimise wiisiga Eesti paberossitöostuse wõimisest tõendust andma.

A-S. „Laferme“

Päewaküsimused Soomes.

Eduskonna kommunistline rühm. Kas uued walimised? Rootsi wälisministri lahkumispalwe.

„Waba Maale“ (Santeri Jwale, „Hels. San.“ peatoimetaja.

Kui Soome walitsus möödaläinud suwel leidis paraja aja kommunistide riigiwastasele tegewusele piiri panemiseks, wangistati ka kogu kommunistline eduskonna rühm. Sellega ei olnud eduskond sügisese istangjärku algades mitte täiearwuline. 27 eduskonna liiget istuwad wangimajas ja ootawad kohtumajade ettetulemist. Kuna weel teadmata, kas kohus kuulutab nimetatud kommunistlise erakonna esitajatel eduskonnas liikme õigused laotamiks, ei wõidud kutsuda nende asemele teisi. Pealegi istuwad ka mõned kandidaadid wangimajas.

Edustajate puudumise tõttu on sisepoliitline seisukord praegu õige kindlusta ja ebaselge. Järelejäänud pahempoolsed, s. o. sotsiaaldemokraadid, nõuawad kategooriliselt eduskonna laiali saatmist ja uute walimiste toimepanemist, mille tagajärjel eduskond jälle saaks täiearwuliseks. Selle nõudmisega toetawad aga nemad laudselt kommuniste, aidates neid eduskonda tagasi saada. Et aga sotsj.-dem. juba kommunistlise erakonna sündimisest saadik selle suuremad wastased on olnud ja alati maha teinud kommunistide wägiwallage eesmärgile püüdwat ning wälisparlamentaarilise abinõude peale toetawat poliitikat, on nemad, sotsj.-dem., praegu õige piinlikku seisukorda sattunud. Kuid pahempoolsed on praeguses eduskonnas nõrgad, nende arw ½ wõrra lahanenud ning sotsj.-dem. kardawad, et parempoolsed tarwitawad juhust oma klassipoliitiliste, töörahwa wastaste eesmärkide kätesaamiseks. Sellepärast kuulutawad nemad praegu parlamendi mitte otstarbekohaseks, isegi mitte seaduslikuks ja põhiseaduse wastaseks parlamendiks.

Parempoolsetel ei ole küsimuse kohta kindlat ühist arwamist. Lahkarwamiste põhjuseks ei ole erakond, waid erakorralised asjaolud. Põhiseaduses ei ole ära määratud edustajate arwu ning mõnikord on otsuste tegemise juures wähemgi edustajaid olnud kui praegu, s. o. 177. Sellega ei oleks parlament edustajate arwu pärast mitte seaduswastane. Kuid teiselt poolt leiawad ka parempoolsed, et see pole päris õige, kui nii suurel walijatemääral ei ole wõimalust oma arwamist eduskonnas awaldada. Sellega ei esita parlament — nagu peaks — kogu rahwast. Siiski ollakse täielikult ühel arwamisel, et praegune aeg ei ole sugugi kohane eduskonna koju laskmiseks, sest arutusel on just tulewa aasta eelarwe ja sellega ühenduses olewad finansseadused. Pealegi on peaaegu kindel, et wähemalt osa kuni istuwatest kommunistidest leitakse ustawaks edustaja kohuseid täitma. Parempoolsed arwawad sellepärast, et eduskond wähemalt praegu jätkaks oma tööd. Wäga laialdast poolehoidu leiab ka arwamine, et eduskond arutaks ainult kiireloomulisemaid asju nagu — eelarweküsimus, kuid et puudutaks laiema ulatusega seadusi ei.

Kui eduskonna istangjärk peale hakkas, alustasid sotsj.-dem. oma nõudmiste läbiwiimiseks mingisugune töötakistus. Muusees ei wõtnud nad komisjonide istunnistest osa. Selle peale waadamata peeti komisjonide koosolekud — parempoolsete tagawaramees abil — ära, nii et sotsj.-dem. töötakistus ei läinud korda. Sellest aru saades ja kuna weel mõni sotsj.-dem, tähtis küsimus koguni parempoolsete otsustada oleks jäänud, lõpetasid sotsj.-dem. oma streigi ja wõtsid osa komisjonide koosolekudest. Siiski ähwardasid nemad — kui eduskonda peale eelarwe läbiarutamise koju et lasta — hakata tarwitama mõjuwamaid abinõusid eduskonna töö takistamiseks.

Igatahes on selge, et mitteläiearwuline eduskond jätkab — wähemalt praegu — oma tööd. Kommunistliste eduskonna liigete kohtuotsuseks oleneb, kas tulewal kewadel Soomes inne eduskonna walimine ees on. Maa poliitline seisukord nõuab seda, kuid kindlasti ei soowi üksi erakond uusi walimisi. Walimisküsimus on — wist iga-aastaste omawalitsuse waliniste tõttu — Soome rahwale tähtis ja suur küsimus, kuna walijate arwude suhe ei ole wist niipalju muutunud, et see suudaks mingisugust mõju erakondade jõusuhete peale awaldada.

Wälispoliitilises suhtes on Soome wiimaste päewade jees midagi juurde õppinud. Mõni aeg tagasi pidas Rootsi wälisminister Hederstierna kõne, milles tema awaldas oma eraarwamisena — walitsuse arwamiseet äraripputama ka, — et Rootsil oleks emakasu pärast soowitada Soomega kaitseliitu luua. See sõnum wõeti igal pool Soomes rahulolemisega wastu.

On arusaadaw, et wäike riik, keda ida poolt alaline hädaoht ähwardab, tunneb end palju kindlamana, kui ta teab, et hädakorral läänepoolne naaber appi ruutab. Pealegi on mõnede Soome ringkondade ihaldatum eesmärk ja unistus olnud — peaaegu kogu Soome iseseismuse ajal, mõnede pinewannate arusaamatuste peale waatamata — Soome wälispoliitika orienteerumine Skandinaawia ja ainult Skandinaawia poole.

Rootsi ajakirjandus hakkas kõhe teratwalt arutama Hederstierna kõnet. Peaaegu ühelmeelel eitati selles toodud mõtteid. Tagajärjeks oli, et Rootsi wälispoliitikale „hädaohtlik“ wälisminister oli sunnitud oma lahkumise palwe ära andma.

See juhtumine näitas Soome rahwale Soome wälispoliitika seisukorra ja tõendas, kui palju saab Rootsis poolehoidu Soome-Rootsi kaitseliidu mõte.

Simmanid ministeeriumides.

Igasugustele „omawahelistele kooswiibimistele“ ametiasutuste ruumides tehtagu lõpp.

Meie riigi rajamise esimestel aastatel oli nagu hariliikuks nähtuseks, et wähemalt paar korda aastas ministeeriumide ametnikud ministeeriumi ruumides mitmet sorti „kooswiibimisi“ korraldasid. Need, delikaatselt öeldud ministeeriumide simmanid, kuhu ka wäljaspoolt wõõraid kutsuti, ei olnud sisuliselt midagi muud, kui wäga ebawiisakalt serweeritud söömingud, joomingud (muidugi alkoholiga) ja trallingud, mis mõnikord isegi löömingutent wälja arenesid. Oli juhus mõne aasta eest oma silmaga näha ühe niisuguse laupäeva õhtul ärapeetud simmanni asjalikke tagajärgi pühapäeva hommikul. Ühes ministeeriumi juhiga (ministeerium asus Narwa maanteel) astudes sisse ministeeriumi ruumidesse nägime pilti, mille lähema kirjeldamisegi awalikult ebasiidsaks peab. Üttlen ainult niipalju, et ministeerium, alates esimesest trepiastmest ja lõpetades ministri kabinetiga, elawalt meelde tuletas alamajärgu restoraani sisemust, peale wäga prostoi joomaseltskonna sealt lahkumist. Muidugi mõista oli ministri ameleplahu suur ja asjast kõneldi wist koguni walitsuse koosolekul, kus ministeeriumide juhtidele ära keelati ametiasutuste ruume sarnasteks otstarbeteks lubada. Paistis, et barbaarne komme sellega päewakorrolt kadus ja kadunuks jäi, sest 2—3 wiimase aasta jooksul ei ole sarnastest simmanitest enam midagi kuulda olnud. On küll kuuldud, et üksikute ametkondade ametnikud mõnesugusel puhul (ametk. aastapäew jne.) korraldanud on „omawahelisi kooswiibimisi“, kuid igal juhtumisel wäljaspool ametiasutusi.

Nüüd naib aga, et „wanad head ajad“ tasahilju jälle tagasi hakkawad tulema, tuues kaasa kõrwale heidetud ja peaaegu unustusse jäänud simmanite kultuse. Asjaga uuesti algust teha kawatseb praegu töö-hoolekandeministeerium. See kõlab küll otse uskumatult, aga kas naerge wõi nutke — see on tõesti nii! Juba nädalapäewad käib töö-hoolekandeministeeriumis „omawahelise kooswiibimise“ (mida lähemal laupäeval ministeeriumi ruumides toime panna tahetakse) ettewalmistustöö. On ära peetud „kooswiibimise“ himuliste koosolek, kus häälteenamusega otsustatud, et „kooswiibimine“ tingimata alkoholiga olgu. Söökide ja jookide muretsemiseks olewat korjatud juba kena summakene, millele, ministri wastutuleliikusega juba ette rehkendades, tuntawat lisa loodetawat ministeeriumi esitusummadest.(?!) Ettewalmistuste senise käigu järele otsustades peaks arwama, et ministeeriumi juhi nõusolek ministeeriumi ruumide tarwitada andmise asjus asjaosalistel juba kindlasti käes on. Nii siis, kui just midagi erakorralist et juhtu, (aga mis peaks küll sarnasel puhul juhtuma?) siis on õige warsti töö-hoolekandeministeeriumi ruumides ministeeriumi ametnikude ja nende poolt kutsutud wõõraste „omawaheline kooswiibimine“, wõi lihtsalt simman. Ei ole ju põhjust ega tahtmistki oletada, et kawatsetaw „kooswiibimine“ sisuliselt ja wäliste wormide poolest oma eelkäijate sarnaseks kujuneda wõiks. Ei. Otse ümberpöördult, tahaks uskuda, et ta igal wisil kristliku moraalit nõuete kohaselt wälja kujuneb waikseks õhtusöömaajaks, kus lilled lõhnawad taewalist kofutust wäsinuile ja „inglid“ tootwad napsi ning fülti sööjatele... Aga siiski — mis ütleb sarnasel puhul walitsus? Mida mõtleb riigikogu? Mida arwab asjast töö-hoolekandeministeeriumi koosseisu kuuluw tervishoiu peawalitsus; kelle kaudu wist küll teostada mõeldakse walitsuse deklaratsioonis antud lubadusi „joomise ja tervishoiu wastaste olude wastu wõitlemisel?“ Ei tea. Aga üksköik, öeldagu, mõeldagu ja arwatagu mis tahes; kindel tohiks siiski olla juba praegu üks asjaolu ja nimelt see, et mõne kergemeelse preili ja noorhärra tiiwaripsutamise tõjudele ohwriks tuua ei tohi ametiasutuse prestiisihi ega tõsiste inimeste au ja korraarmastuse mõisteid. Lühidalt, igasugustele „omawahelistele kooswiibimistele“ ja sööma- ning joomaaegadele ministeeriumide ruumides tehtagu kord kindlasti lõpp!

Ametnik.

Salomoni täht.

A. J. Luprin. 13)

— Kuulan — lõstis auparlikult, kuid wawalt märgatawa pilkewarjundiga teenija ja kadus.

— Ma ütlesin teile, et teie imetegija olete — wõõmustas postipoiss. Kui teie praegu muusikat tahaksite, siis oleks ta muusika. Olge hea, fästige. Sest iga teie soow läheb ju täide.

Zwiet kahwatas äkki. Ta süda tõmbus kokku mingisugune wõsitawa salajane hirmu pärast.

Ja ta ütles wärisewa häälega: — Hea küll. Olgu muusika.

Magus ritsernel gitarrel lõstis esitraat. Kaks weidi häriseiwat, kuid muidu wäga meeldiwat ja kindlat kurguhäält, mehe- ja naise häal — kõlasid Italia laululest.

. . . O solo mio . . .

Modestow waatas wõlja kupeest.

— Rändawad muusikandid! — teatas ta. — Küll teil aga waab. Päris nõidus.

Zwiet ei wastanud temale. Talle tuli äkki nagu sisemise waigustuse mõjul hirmuga meelde terwe tänane rõõm, hommikust peale. Postipoiss ütles kiiri — tga temal soow sai täidetud, peaaegu silmapilkselt. Arwates, tahtis teed — kellamees tõi teed. Mõtles ainult mõõdamimes, et hea oleks mõisast kohti saada — ja sai telegrammi Toffelilt. Tahtis sõita — Wassili Wassiljewitsil olid hobused ja sõiduriist walmis. Ütles naisetades — „kingin kronometri“ — ja leidis taskust teadmata kelle kätli wanaaegse taskukella. Olles sisse wõetud silmapilkselt iluduseest waguni aknal, tahtis saada üht õrkest temaa sirelikimbust — ja sai nii armsalt ja nii ootamatult terwe kimbu, ning peale kaeba kõrnuju ja nõidusliku meeldiwuse. Juhuslikult, kiirja wiisakuse pärast seowis Wassili Wassiljewitsile õrgemat kohta ja ondatud abielu — ja kõhe tõttab saatus temaa tuju täitma. Ja praegu istin wagunis kaks wäikest juhtumist järgimööda... Mõdagi halba nagu peituks selles juhtumiste sõnakuulelikus kiiruses. . . Ja mis peaasi, — kõige tähtsam ja kõige raskem, — on see, et kõik need nähtused on möödaläänemata, nii kergelt ja lihtsalt olenewad mingisugusest muust küljest Zwieti enese hinges, et nendes isegi midagi imestamisewäärilist ei ole.

Zwiet jäi korraga igawaks, ta tuju kunges ning süda läks karmimaks. See wahuwiin kalamarjaga nõis talle wastikuna. Ning wagun-restoraanis-tüübas teda ootamata äkki punasejuukseline postipoiss: ta paistis korraga nokastanud, lobisseja, läila ja liig pealetikkiw olewat Sõid nad parajasti kala. Wassili Wassiljewitsi lõikas noaga lahti suure tüki kala külgest, tõstis teda juba awatud suu juurde, kui Zwiet endamisi laisalt mõtles:

„Peaks sa ometi kuhugi kaduma, kus kurat.“

Modestow rakkatades hammastega sulus äkki suu, pani noa kalaga taldrekule, läks nõost nohelaks, tõusis sõnakuulelikult, ütles „wabandage, ma ainult minutiks“ ja läks wagunist wõlja. Ning ei tulnudki enam tagasi. Kas ta kusagil ameti-jaoskonnas magama jäi, wõi kukkus ta rengilt maha — seda ei saanud Zwiet kunagi teada. Ja õigust ütelda, ei huwitanudki see teda kunagi.

Tagasi pöörates pärast einet oma wagunisse püüdis ta weel mitu korda järele katsuda oma uut erilist haloduslikku ometandust juhustele käskusid anda. Kord nais temale, et sõit wastu mage liiga pikkamisi läheb. „No, katsu ikka rutem, rutem!“ kaskis Zwiet Wististi samal pilguil oli aga sõit juba mõõle üles jõudnud, kuid paistis nii, nagu oleks ta käsku kuulnud hakkas rutemini rassatega müristama. Kiirustama ja kiias läitu „Noh, weel weel! ikka weel!“ jõtkas Zwiet tema tagasundimsit. Warsti wilksatasid telegrafitulbed wagunii aknast mööda, esmalt kolme, siis kahe. Lõpuks pooleteise sekundi kiirusega wagunid tuikusid kui joobnud ühelt küljelt teisele ja ruttasid, nagu tahaks nad mängus üksteiseest üle hüpata, põrisesid ärwaklaasid, wingusid ühendusketid. mürasid puhwrid. Läbikäigu ruumist ja naabrikupeedest kostsid meeste ärewad hääled ja naiste kiljatused.

Zwiet kohtus isegi. „Ei see on ...“ — mõtles ta. — Nii wõib kergesti kaela murda. Paluu tasemini.

—Ku—u—u—len!“ — wilistas wastuseks wedur pikalt ja rahustawalt ja ähkides hakkas rong möödukamalt liikuma.

„Nii, nii, — kiitis Zwiet, — see meeldib mulle juba rohkem“.

Natukese aja pärast seletas wagunisaatja kupeed koristama tulles põhjust, miks rong niisugune metsiku kiirusega liikunud. Mäkke jõudes olla weduril midagi õhupiduris rikki läinud ja ühtlasi juhtunud ka mingisugune õnnetus, kas regulaatoris wõi sifoonis (Zwiet ei saanud hästi aru kumbas). Konduktorid ei kuulnud tuule pärast sign. „pidurdada“. Pealegi algas just siis äkiline ja pikk allamäge minek. Rong weeneski täiel aurul alla, üles näidates suuremat wõimalikku kiirust, sada kaksfümmend wersta tunnis, ning ei suutnud seda kiirust wähendada enne järgmist mäkke tõusu. Alles seal said rongiteenijad asjast aru ja pidurdasid...

„Kui lihtne see kõik on“, — mõtles Zwiet. Kuid selles mõttes oli kurblik alistumine.

Teinekord sõitis rong wäga ligidalt mööda ehitusel olemast kirikust. Kellatorni kuplil, päris risti juures, koperdas mingisugust tööd teha inimene, kes alla paistis musta, wäikese ussikesena. „Aga kui ta kukub?“ wilksatas Zwietil pähe ja ta tundis wastikut külma seljal. Ja siis nägi ta selgesti, et see inimene äkki kaotas toe ja hakkas abitult alla liuglema mööda läikiwat, kumerat kupli küljge, kramplikka katseid tehes kinni haarata siledast metallist. Weel silmapilk — ja ta kukub.

„Ei ole waja, ei waja — kisendas kõwasti Zwiet ja kattis hirmul kätega silmnäo. Kuid, kohe neid awades, hingas rõõmsa kergendusega. Töömees jõudis millegist kinni haarata ja nüüd oli näha, kuidas ta kuplil pikali olles mõlema käega kinni hoidis wõristi, mis risti jala juurde ulatas.

Rong ruttas edasi ja kirik kadus käänaku taha. „Kas tõesti tahtsin ma näha, kuidas inimene surmuks kukub“ — küsis eneselt Zwiet. Ja ei suutnud waastata selle põletawa küsimuse peale. Muidugi ei, ta ei soowinud selleke tunnistuse waesele inimesele ei surma ei wigastust. Kuid kusagil hinge põhjas, hirmsas mustawas sügawuses, peaaegu teadwust., selgete, ja poolselgete tunnete ja soowide kõhi all oli siiski wilksatanud mingisugune wari, sarnane uudishimule. Ja siis mõtles Zwiet esimest korda häbi ja hirmuga selle peale, miksugune werine hullumeelsus terwe ilma üle wõimust saaks, kui kõik inimsoowid silmapilk täitusid.

Kusagil jaamas käskis Zwiet tinult maha puhuda õlgkübara tähtja härra peast, kes uhkesti isakalkuni kõnnakul jaamaesisel edasi-tagasi jalutas, ja silmitses ise siis üksköikselt pealt, kuidas see pakskõhu ometnik sokuna hüpples eestweeresa kübara järele, kuna temal pinsakur hõlmad õhus lehwisid.

Lõunalauas hakkas mingisugune suur nõudtee ülemus kindrali õlalappides, sapine ja wõimurikas, metsikult üle terwe waguni karjuma einelaua teenija peale sellepärast, et see temale kalasuppi annud tuurakalast ja mitte sewnugast. See etendus awald. kõikide peale rusutwat ja tusast muljet. Iseäranis mastik oli, et selle jämeda noomituse ajal kindral ise edasi-tagasi jalutas, ja sellega tarjumist summatsutamisega.

„Peaks sul ometi kõri kinni jäämal — mõtles tusaselt Zwiet. Ja silmapilk langes ülemus tooli seljatoe najale awajuuga, millest kärisewad hoiged wälja kostsid. Ta nägu läks siniseks ja pungi paisunud silmad täitusid wenega. Näis nii, nagu lämmastuks ta silmapilk. „Ah ei, ei, las' läheb õnnelikult mööda“ — käskis ruttu Zwiet. Alles sõimatud teener lõi ruttu, osawalt ja kõlawalt laksti õnnetule kaela peale. Nagu kana, kes joob, sirutas ülemus kaela wälja, neeldes, tõmbas hinge ja waatas siis imestamult ringi. Ilelirgne weri kadus warsti tema näoli. (Järgneb).

„Dr. Fatti opereerib“

kaks wiimast päewa

„Kunglas“.

Täna arutab Läti linna konwerentsi

Läti walitsus kinnitas linna konwerentsi lepingud ja andis rimiseks. Konwerentsi lepingud seimis arutusele.

Wale dollarid Ba

„J. Sinas“ kirjutab: Wõ wad Läti waled Ameerika wäärtuslised rahad. Rahad tehtud ja neid on kerge ära wasti walguwad Läti ja kidesse wale dollarid.

Täiendawad teat rahaministri konwe

„L. Postimees“ teatab: L wab, et kolme wälisministri ole ruttu. Konwerents kutsu waremalt, kui Leedu kõik L wentsioonid ratifitseerib. N justel ei ole Leedu weel sen konwentsioone ratifitseerinud.

Läti eeltöötd oma nimetamiseks Eest komisjoni tollide miseks.

Läti walitsus otsustas L Läti esitajad Eesti-Läti sea wõljatõstamiseks. Komisjon nist., wälismin. ja parlamen misjonide esitajad. Naham nistri abi J. Blumberg.

Weel Läti ajakirja misest Tallinna le

„L. Sõrgs“ kirjutab: Ge wad ainult siis Tallinna Läti kõik teised Tallinnas pinnud ratifitseerib, nagu: p diamiie, Ruhno saare, Laure sed. Sellega tahab Eesti Läti wastu, sest need lepingud jõustud.

Siiski loeb „L. S.“, et L on lepinguid ratifitseerida. tungiwalt Leedut kaitsilida

1923 a. lisaeelarw tamine algab läh

1. nov. saatsid pea kõi rahaministrile lisaeelarwed peale. Et aga tuleva aas seadmine hiljaks jäi ja alles ministeerium sellest tööst w eelarwete läbivaatamine. algab lähemail päewil peal ära saatmist walitsusele.

Kindral-konsul W sõidab täna Pe

Meie Peterburi kindral oerg, kes läinud nädalal an sõudis, sõidab täna ametiko

Paawsti saadik

Lahkub täna Ta

Täna õhtul sõidab paa piiskop A. Zecchini Narwa, kogudust tervitada. Neljap piiskop Tallinna ja samal Tartu. Nädala lõpul lahkub

Muudatused teed riumi koosse

Teedeministri päewakäsu 120 nimetati Theodor G ministeeriumi informatsio arwates 1. nov. s. a. ja wanem inseneer-tehnoloog N ühenduste ja sõuwankrite i tes 15. nov. s. a.

Päewakäsuga 10. nov. sadamatehaste juhataja Nik ma oma palwel, arwates 15 sadamatehaste peadirektorik asjanduse peawalitsuse tns.-tehnoloog Nikolai L i nov. s. a.

Walerahade li oktoobrik

Oktoobrikuul on inimes tud 121 waleraha, nimelt 74 — wiiesajamargalist ja 9

Walerahade arwu poo estmesel kohl, kus 58 waleraha linnale järgnewad Pärnu 11, Petseri maak. 8, Sa maak. 7, Wõru maak. 3, Tartu l. 2, Wiru ja Wilj ühe juhtumisega.

Seeriate järele on saja kahe, kõik 3. seeriast; 500-m 3. 55 tk.; seer. 2. 23 tk., se A 13 tk. ja 1000-margalist 4 tk. seer. A.

…l oleks omakasu pärast sootuma…
…eliitu luua. See sõnum wõeti
…nes rahulolemisega wastu.
…aw, et wäite riik, keda ida poolt
…t ähwardab, tunneb end paiku
…ri ta teab, hädakorral läänes
…avpi rutab. Pealegi on mõnede
…dade ihaldatum eesmärk ja uuris
…peaaegu kogu Soome iseseisvuse
…inewamate arusaamatuste pea
— Soome wälispoliitika orien
…ndinaavia ja ainult Eestiga

…irjandus hakkas kohe teravalt
…ftierna kõnet. Peaaegu ühel
…lles toodud mõtteid. Tagajär
…tii wälispoliitikale „hädaohtlik"
…oli sunnitud oma lahkumise pal

…ine näitas Soome rahvale Soo
…ka seisukorra ja tõendas, kui
…otsis poolehoidu Soome-Rootsi

…umis „omawahelise kooswiibi
…ihemal laupäeval ministee
…mides toime panna taheta
…stustöö. On ära peetud „koos
…uliste koosolek, kus häälteena
…tud, et „kooswiibimine" tingi
…liga olgu. Sõõkide ja jookide
…olewat korjatud juba kena sum
…, ministri wastutulelikkusega
…ndades, tuntawat lisa loodeta
…eerium i esitus summa
…ewalmistuste sensse küügu järele
…s arwama, et ministeeriumi ju
…inisteeriumi ruumide kasutada
…asjaosalistel juba kindlasti läes
…kui just midagi erakorralist et
…is peaks küll sarnasel puhul
… on õige warsti töö-hoolekande
…ruumides ministeeriumi amet
…de poolt kutsutud wõõrastele
…kooswiibimine", wõi lihtsalt
… ju põhjust ega tahtmistki oleta
…taw „kooswiibimine" sisulisel
…mide poolest oma eelkäijate sar
…a wõiks. Et. Otse ümberpöör
…skuda, et ta igal wisil kristliku
… kohaselt wälja kujuneb waikseks
…, kus lilled lõhnawad taewalist
…uile ja „inglid" toowad napsi
…tele... Aga siiski — mis ütleb
… walitsus? Mida mõtleb riigi
…arwab asjast töö-hoolekandemi
…osseisu kuuluw terwishoiu pea
… kaudu wist küll teostada mõel
… deklaratsioonis antud lubadusi
…rwishoiu wastaste olude wastu
… Ei tea. Aga üksköik, öeldagu,
…arwatagu mis tahes; kindel to
… juba praegu üks asjaolu ja ni
…õne kergemeelse preili ja noor
…sutamise tujudele ohwriks tuua
…tutuse prestiisi ega tõsiste ini
…orraormastuse mõisted. Lühi
…tele „omawahelistele kooswiibi
…õma- ning joomaõegadele minis
…mides tehtagu kord kindlasti

Ametnik.

…e inimesele ei furma ei wigastust.
…inge põhjas, hirmsas mustawas
…aegu teadwus, selgete, ja pool
…te j a soowide kihi all
… wilksatanud mingisu
…nane uudishimule. Ja siis mõt
…nest korda häbi ja hirmuga selle
…ume werine hullumeelsus terwe
…nust saaks, kui kõik inimsoowid
…fiid.
…amas käskis Zwiet tuult maha
…ara tõhtla härra peast, kes uh
…i kõnnakul jaamaesisel edasi-ta
…ja silmitses ise siis üksköikselt
…ee paksuköhu omanik sokuma hüp
…a kübara järele, kuna tema pin
…hus lehwisid.
… haakas mingisugune suur vaad
…ndrali ölalappides, sapine ja
…netsikult üle terwe waguni karju
…ecnija peale sellepärast, et see te
…i annud tuurakalast ja mitte se
…ecendus awald. Kõikide peale ru
…sit muljet. Iseäranis wastik oli,
… noomituse ajal kindral ise edasi
…riumist summatutamisega.
… ometi kõri kinni jääma! —
…t Zwiet. Ja silmapilk langes
… selgtoe najale awajuuga, mii
… hoiged wälja kostiid. Ta nägu
…a punga paisunud silmad täidusid
…nii, nagu lämmastuks ta silma
…i, las' läheb õnnelikult mööda"
…u Zwiet. Alles sõimatud teener
…walt ja kõlawalt laksti õnnetule
…aqu kana, kes joob, sirutas üle
…lja, neeldes, tõmbas hinge ja
…estamult ringi. Üleliigne weri
…ema näoli. (Järgneb).

…ti opereerib"
kaks wiimast päewa
„Kunglas".

Päewaudised.

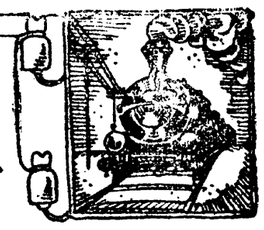

Täna arutab Läti seim Tallinna konwerentsi lepinguid.

Läti walitsus kinnitas kõik Tallinna konwerentsi lepingud ja andis seimile ratifitseerimiseks. Konwerentsi lepingud tulewad täna seimis arutusele.

Wale dollarid Balti riikides.

„J. Sinas" kirjutab: Wiimasel ajal liiguwad Lätis waled Ameerika 10 ja 20 dollari wäärtuslised rahad. Rahad on pahasti järele tehtud ja neid on kerge ära tunda. Arwatawasti walguwad Lätist ka teiste naabri-riikidesse wale dollarid.

Täiendawad teated kolme rahaministri konwerentsi kohta

„L. Westnesis" teatab: Läti walitsus arwab, et kolme wälisministri konwerentsiga ei ole tutu. Konwerents kutsutakse kokku mitte waremalt, kui Leedu kõik Lätiga tehtud konwentsioonid ratifitseerib. Arusaamata põhjustel ei ole Leedu weel seni temaga tehtuid konwentsioone ratifitseerinud.

Läti eeltööd oma esitajate nimetamiseks Eesti-Läti segakomisjoni tollide wäljatöötamiseks.

Läti walitsus otsustas 13. now. kinnitada Läti esitajad Eesti-Läti segakomisjoni tollide wäljatöötamiseks. Komisjonis oleks rahaminist., wälisminist. ja parlamendi wastawate komisjonide esitajad. Rahaminist. esitaks ministri abi J. Blumberg.

Weel Läti ajakirjanduse arwamiseet Tallinna lepingu üle.

„L. Sargs" kirjutab: Eestlased ratifitseeriwad ainult siis Tallinna kaitselepingu, kui Läti kõik teised Tallinnas wastu wõetud lepingud ratifitseerib, nagu: piiri, arwede õigendamise, Ruhno saare, Laura asunduse ja teised. Sellega tahab Eesti awaldada furwet Läti wastu, sest need lepingud on Lätile kahjulikud.

Siiski loeb „L. S.", et Läti ja Eesti kohus on lepingud ratifitseerida. „L. S." soowitab tungiwalt Leedut kaitsilidu juurde tõmmata.

1923 a. lisaeelarwete läbiwaatamine algab lähemal ajal.

1. now. saatsid pea kõik ministeeriumid rahaministrile lisaeelarwed käesoleva aasta peale. Et aga tuleva aasta eelarwe kokkuseadmine hiljaks jäi ja alles neil päewil rahaministeerium sellest tööst wbaneb, seisis lisaeelarwete läbiwaatamine. Nende arutamine algab lähemail päewil peale 1924 a. eelarwe ära saatmist walitsusele.

Kindral-konsul W. Tomberg sõidab täna Peeterburi.

Meie Peeterburi kindral-konsul W. Tomberg, kes läinud nädalal ametiasjus Tallinna jõudis, sõidab täna ametikohale tagasi.

Paawsti saadik Narwas.

Lahkub täna Tallinnast.

Täna õhtul sõidab paawsti saadik ülempiiskop A. Zecchini Narwa, et sealset katoliku kogudust terwitada. Neljapäewal jõuab ülempiiskop Tallinna ja samal õhtul sõidab edasi Tartu. Nädala lõpul lahkub saadik Eestist.

Muudatused teeministeeriumi koosseisus.

Teeministri päewakäsuga 12. now. nr. 120 nimetati Theodor Gutmann teeministeeriumi informatsioonitoimetajaks, arwates 1. now. s. a. ja postipeawalitsuse wanem inseneer-tehnoloog Paul Butte õhuühenduste ja sõuwankrite inspektoriks, arwates 15. now. s. a.

Päewakäsuga 10. now. wabastati ametist sadamatehaste juhataja Nikolai Eyland, tema oma palwel, arwates 15. now. s. a. Uueks sadamatehaste peadirektoriks nimetati meriasjanduse peawalitsuse laewaehitaja tns.-tehnoloog Nikolai Link, arwates 15. now. s. a.

Walerahade liikumine oktoobrikuul.

Oktoobrikuul on inimeste käest ära wõetud 121 waleraha, nimelt 38 sajamargalist, 74 — wiiesajamargalist ja 9 tuhandemargalist.

Walerahade arwu poolest seisab Tallinn esimesel kohl, kus 58 waleraha on leitud. Tallinnale järgnewad Pärnu maak. 19, Narwa 11, Petseri maak. 8, Saaremaa 7, Walga maak. 7, Wõru maak. 3, Harju maak. 3, Tartu l. 2, Wiru ja Wiljandi maak. kumbki ühe juhtumisega.

Seeriate järele on sajamargalised, peale kahe, kõik 3. seeriast; 500-margalistest on seer. 3. 55 tk.; seer. 2. 23 tk., seer. B 24 tk., seer. A 13 tk. ja 1000-margalistest 5 tk. seer B. ja 4 tk. seer. A.

Baieri mässu järelkajad.

Hittler wangistatud.

Ludendorff kõwa walwe all. Hittleri kaaslaste tagaajamine. Saksa riigikantsler seisukorrast. Separatistline liikumine Pfalzis.

Hittler wangistatud.

Berliin, 12. now. **Münchenist teatatakse: Rahwussotsialistide juht Hittler wangistati ilma wastupanekuta Staffelsees.**

Lõuna-Baieri mässuorganisatsioonide laialisaatmine kestab riigi kaitsewäe ja Baieri politsei abil kawakindlalt edasi. Organisatsioonide liigete seas walitseb pettumus ja segadus. Juhid hoiatawad uute wäljaastumiste eest ja teewad kõik ärmiste olluste rahustamiseks. Ludendorff, ehk küll aresti alt wabastatud, on kindla walwe all.

Stresemann seisukorrast.

Pariis, 11. now. **Halles kõnet pidades, tähndas riigikantsler Stresemann, et riigiwalitsusele on wõimata keelata kroonwrintsile teaga tulekut kodumaale; see on täiesti Saksa sisemine asi.**

Kantsleri arwates on Hittleri wäljaastumine Saksamaa peale heitnud warju. Kantsler awaldas kahetsust Ludendorffi ülewalpidamise puhul ja mõistis hukka marksismi. Stresemann tungis kallale liitriikidele, kõige pealt Prantsusmaale, seletades, et need takistawad Saksa rahaasjanduse kordaseadmist. Kõneledes majanduslikust seisukorrast, teatas tema wälisesituste arwu wähendamisest wies Kesk-Ameerika riigis, kus Saksamaad esitb edaspidi asjaajaja.

Münchenist teatatakse: Linnas peeti hulk meeleawaldusi. Politseile õnnestas korda alal hoida.

Prantsuse saadik Stresemanni jutul.

Berliin, 11. now. Prantsuse saadik Berliinis juhtis riigikantsleri Stresemanni tähelepanu rahutuse peale, mida tuntakse Prantsusmaal Saksa poliitiliste sündmuste puhul.

Riigikantsler tähendas omas wastuses, et üksi Saksa rahwas wõib otsustada põhiseaduse wormi üle, mille all ta arendab edasi oma poliitikat. Kui ärmised erakonnad wõidawad pinda, on selles süüdi meeleheitlik seisukord, milles elab Saksamaa, tänu Prantsuse poliitikale. Kantsler tähendas, et suurte aineliste raskuste kõrwal rõhub Saksa rahwast hingelisel separatistliste salkade wäljaastumine, kellest paljud on tulnud kurjategijate kihtidest. Kantsler juhtis tähelepanu ka selle peale, et kuus nädalat pärast passiiwse wastupanekuloppu on seisukord Ruhris ja Rheinimaadel raskem kui kunagi enne. Saksa rahaline seisukord on muutunud katastroofilisemaks. Müncheni sündmused olla näidanud, et üksikute maade walitsustel on küllalt wõimu ja autoriteeti wägiwaldsete liikumiste mahasurumiseks. Prantsuse rahaminister peab omale meelde tuletama, et käesolewad nähtused poleks Saksamaal mitte aset leidnud kui igat Saksa walitsust pärast rahutegemist poleks aetud ühest diplomaatlikust kaotusest teise juurde.

Separatistline liikumine Pfalzis.

Berliin, 11. now. **Speyerist teatatakse: Prantsuse kindral de Metzile saadetud kirjas protesteerib walitsuskomissar Prantsuse poliitika wastu, mis leidis wälj. koduta salk. maksuta edasitoimetamises Pfalzi, nende warjamises ja toitmises. Edasi juhitakse tähelepanu asjaolu peale, et separatistlikud salgad rüüstawad, wõtawad sõjaristu ära ja wangistawad elanikke Prantsuse kaitse all.**

Tööta tööliste meeleawaldused.

London, 11. now. Düsseldorfist teatatakse, et tööta tööliste meeleawaldused on eile okupeeritud maa-alal, eriti Düsseldorfis ja Kreefeldis, omandanud tõsisemat iseloomu. Gelsenkirchenist, Wannest ja Binnsfeldist tulewad teated rüüstamistest. Wiimases linnas said surma kaks politseinikku ja üks eraisik.

Uus kawatsetaw perekonnaseisu registreerimise kord.

Registreerimine sünnib ametnikkude juures, kelle hulka kuuluwad ka waimulikud. Registreerimine on maksuta, peale abielu registreerimise, mille maksu suuruse kindlaks määrab walitsus.

Asutawa kogu poolt wõeti wastu 1920. a. perekonnaseisu seadus, mis aga tegelikult tõusse ei astunud. Selle seaduse järele tunnustati põhimõtteliselt kodanlist perekonnaseisu registreerimiskorda; perekonnaseisu registreerimise territooriumi üksusteks pidid olema linnad alewid ja wallad, perekonnaseisu ametnikkudeks — omawalitsuse ehk kogukonna ametnikud. Perekonnaseisu arhiiwide asukoht määrati maakonna- ja linnawalitsuste juurde. 1922. a. töötas kohtuministeerium välja uue projekti, mille järele perekonnaseisu registreerimine pidi kuuluma kohtuministeeriumi kompetentsi. Selle seaduseelnõu järele oleks perekonnaseisu ametnikkudeks olnud nimetatud isikud, territooriumiks laiemad raioonid.

Riigikogu, eelnõu arutades, leidis soowitawama olewat, et perekonnaseisu registreerimiset wõtaks osa ka omawalitsused. Siseministeeriumis töötati wälja ka wastaw kawa, mille põhjal, arwesse wõttes ka Riigikogu soowiawaldusi. Kokku seati uus perekonnaseisu seaduseelnõu. Wabariigi walitsus aga ei pidanud wõimalikuks eelnõud Riigikogule esitada, sest walitsuse deklaratsioonis oli jaatawalt otsustatud ka waimulikkude osawõtt perekonnaseisu registreerimisest, mida aga eelnõus ette ei nähtud.

Wabariigi walitsus moodustas selle küsimuse lahendamiseks erikomisjoni, mille ettepanekutele wastawalt ka perekonnaseisu seaduseelnõu uuesti ümber töötati.

Nüüd on eelnõu lõpuliku kuju omandanud ja esitatakse loodetawasti lähemal ajal Riigikogule.

Eelnõu järele on perekonnaseisu arhiiwid linna- ja maakonnaomawalitsuste juures; territooriumi üksusteks on omawalitsuse üksused. Arhiiwi juhatajateks on maakonnawalitsuse esimehed ja linnapead. Perekonnaseisu ametnikud, kes sündimist, surmamist ja abiellumist registreeriwad, nimetatakse maal walla- ja alewiwalitsuse liigetest wõi sekret. alewi- wõi wallawalitsuste ettepanekul, linnades — eriametnikud linnawalitsuse ettepanekul.

Peale selle nimetatakse perekonnaseisu ametnikkudeks ka Ev.-Lutheri, Ap.-õigeusu ja Rooma-katoliku waimulikud, samuti ka teiste usuühingute waimulikud, kui neil Eestis seaduslikud keskwalitsused olemas, wiimaste ettepanekul.

Perekonnaseisu ametnikke kinnitab ametisse siseminister. Ametnikkudeks ja arhiiwi sekretääridaks wõiwad olla ainult Eesti kodanikud, kes algkooli 6-aastase kursuse lõpetanud ja Eesti keelt täielikult oskawad. Registreerimine sünnib maksuta, peale abielu registreerimise. Abielu registreerimise maksu määrab Wabariigi walitsus. Seaduse ellusiimine kuulub siseministrile, kellele on kohustatud perekonnaseisu ametnikud määratud tähtaegadel aru andma.

Nagu uue kawatsetawa seaduse lühikesest ülewaatest näha, saab perekonnaseisu registreerimise wiis meil kodanline, selle peale waatamata, et ka waimulikud ametnikkude hulka kuuluwad.

Järelwalwe on seaduse järele siseministri käes; usuühingutel ametlise registreerimise juures iseäralist mõju olla ei wõi, sest registreerimine ei wõi kodanlise protseduurina seaduse järele usulist ilmet kanda.

Riigi 1924 a. eelarwe esitatakse käesolewal nädalal.

Kuuldawasti esitatakse riigi tuleva aastane eelarwe käesoleva nädala jooksul wabariigi walitsusele, kes ta arwatawasti reedesel koosolekul läbi waatab ja riigikogule esitab.

Praegu on käsil eelarwe seletuskirja lõpulik redigeerimine rahaministeeriumi poolt.

Lätlased kawatsewad omale ehitada Moskwas saatkonna maja.

Läti wälisministeerium kawatseb ehitada Moskwas saatkonna maja. Ostuteel ei ole wõimalik maja soetada, sest nõuk. walitsus ei anna ostuks luba. Rendituud ruumidest nõuab nõuk. walitsus liig suurt tasu.

Neville Chamberlain,
uus Inglise rahaminister.

Eeltööd Tallinna-Pääsküla elektriraudtee käimapanemiseks.

Tallinna-Pääsküla elektriraudtee pidi esialgsete kawatsuste järele käesoleva aasta lõpupoole käima hakkama. Tegelikult wenib asi wähemalt poole aasta wõrra.

Takistusi teeb peaasjalikult Saksamaa, kust ärmiselt waske on tellitud materjaale kätte saada. Lepingute täitmine sakslaste poolt on haruldaseks muutunud. Et ehitamisel suurem osa materjaale Saksamaalt tuleb, sest ehitamine on Siemens-Schukerti firma käes, siis wenib töö päewast päewa. Kohale jõudnud on ainult materjaalid, mis tellitud Rootsist.

Praegusel ajal on elektriliini postide püstitamine käsil. Postid on pandud juba Pääsküla ja Nõmme wahel, kuna praegu Nõmme-Tallinna wahel postide panek käsil.

Postid tulewad ainult ühele poole teed. Hiljem pannakse traadihoidjad ülesse. Tööd loodetakse tulewal kewadel lõpetada.

Pärnu-Tallinna kitsarööpalise raudtee ülewaatus.

Pühapäewa hommikul sõitis Tallinnast wälja Pärnu poole raudtee sügisene ülewaatuse komisjon, mille eesotsas teeministri abi ins. Kark. Kaasa sõitsid ka rahaministeeriumi ja riigi kontrolli esitajad, et kohapeal selgusele jõurda, mis on raudteel lähemate aastate jooksul põhjalikult remonteerida. Teatawasti nõutakse 3-aastase remondi peale 400 miljoni marka.

Tööliste palgaolud ei leia niipea lahendamist.

Uus nõupidamine kutsutakse aasta lõpul kokku

Teatawasti ei andnud mõne aja eest ära peetud nõupidamine tööliste palgaolude lahendamise osus mingisugusid tagajärgi. Tööandjad kinnitasid peaaegu ühemeelselt, et palkade kõrgendamine wõimata; Tallinna linnawalitsuse esitaja arwamise järele wõiwat linn alles uuest aastast peale palgaolude lahendamisele asuda.

Selle tõttu ei ole töö-hoolekandeministeeriumil ka niipea lootust seda küsimust lahendama hakata. Wast käesoleva aasta lõpul ehk tulewa aasta algul, kui omawalitsustel wõimalused awanewad palkade kõrgendamiseks, kutsub töö-hoolekandeministeerium uue nõupidamise kokku, millest ka tööstarid osa wõtaks.

Töö-hoolekandeministeeriumi arwates wõiks üksikutel aladel palku tõsta, eriti tekstiiltööstuses, kuna pealegi meil on märgata üldist elukalliduse tõusu, millele palgad praegusel ajal ei wasta.

Tööta tööliste küsimuse lahendamine.

Ametiühisus keeldub andmeid esitamast tööta tööliste arwu kohta.

Nagu tööbörsede aruannetest näha, ei ole meil iseäranis suurt tööta tööliste arwu kaswamist näha. Metalltööstuse alal, kus tööpuudus kõige tuntawam, leiawad nüüd 250—300 töölist „Dwigateli" käima panemisel tööd. Sealjuures on aga töö-hoolekandeministeeriumil raske mingisugused samme tööpuudusele kõrwaldamiseks astuda, eriti just sellepärast, et puuduwad täpsed andmed tööta tööliste arwu kohta. Tööbörsede sellekohaseid kokkuwõtteid ei saa alati mööduandwateks pidada, sest suur osa tööta töölisest lihtsalt ei registreeri ennast tööbörsedes.

Töö-hoolekandeministeerium on pöörnud andmete saamiseks tööta tööliste kohta metalltööliste ametiühisuse poole, kuid wiimane on keeldunud neid mõnesugustel põhjustel wälja andmast.

Talwe kättetulekul suurendawad tööta tööliste hulka weel turba- ja põlewkiwitöölised, kuid osa neist leiab teenistust metsatööstuses. Üldist kriisi töö-hoolekandeministeeriumi arwates tööliste küsimuses niipea karta ei ole.

Wälispoliitilised asjad kohtu ees.

(Algus 1. lehekülgel).

A. Rei tähendab, et „Päevaleht" kogu aeg J. Puchkile kallale tungis, kuna samal Puchkil asjaga mitagi ühist pole. Sarnaste kontroleerimata süüdistustega on „Päevaleht" hulga kordasid talitanud, mis temu süütegu ainult suurendab, sest leht pole isegi waewaks wötnud selgusele jõuda, misfuguise Puchkiga siin tegemist on. „Päevalehe" süüdistused on sihitud ainukesi J. Puchki wastu, kuna teisest äriosanikkudest ta sõnakestki ei lausu, näit. Sinisofist, kes äriliselt „Päevalehega" seotud. „Päevalehe" järele on riigiameenikud „Revalise" loodu isiklikult waheltkasu saanud ükskord 28 miljoni, siis 30 miljoni, siis juba terwelt pool miljardi ja lõpuks weerand miljardi.

Nähtawasti ei olnud „Päevalehel" tähtis asja tõeline seisukord ja kogu asja wõeti õige kergelt. Ametnikkude waheltkasu on dokumentidega tõmber sõlkatud. Sel ajal kui „Revalis" loodi, ei teatud Eestit, talle kui riigile ei usaldatud wõlga. Parastamtult teli kuna „Revalis". Kui „Revalisega" „Päevaleht" edasi ei saanud, siis asus ta uute abinõudega J. Puchki wastu wõlsa. Ta kahtlustab „Revalise" tegelasi raamatute wöltsimises, hiljem kirjutab leht, et „Revalise" kinnitamata kraam, mis merel hukkus, pole üldse laewal olnud, waid tühi laew uputatud meelega ära. Edasi süüdistatakse Puchkisid juba majade põletamises ja kulumaksu mittemaksmises. Lõpuks Puchkide kui ärimeeste kohta on ka see, nagu oleksid Puchkid kehwad meheb. Lõpuks palub A. Rei, et kohtu otsus kaebeluse kulul saaks lehtedes kuulutatud. Teine J. Puchki kaitsja advokaat Jaakson toonitab, et ajakirjandus on suur wõim. Käesolewal juhtumisel on leht oma wõimu kurjasti tarwitanud. 2 aastat on järjekindlalt „Päevalehe" poolt terwet perekonda laimatud, süüdistatakse teda teenes reas kuritegudes. Lõpuks on leht nagu hasarti läinud. Kui Londonis wiete ostmisel wäärnähtused wöisid olla, siis kiagi terwet perekonda selles süüdistada ei wöi. Oiglane olles, oleks pidanud „Päevaleht" kõigi „Revalise" tegelaste wastu wälja astuma, kuid siin tungib ta ainult ühele kallale, kuna teisest, kes äriliselt „Päevalehe" endaga seotud, — ta waikib.

„Päevalehe" kaitsjana esineb adw. Beek, õige kahwatult, küsib, mispärast teised Puchkid pole „Päevalehte" wastutusele nõudnud, kes ka „Revalisega" seotud. Ei leia laimamiseks ühtki kindlat tõendust. Lõpuks wabandab toimetajat sellega, et artiklid wöisid ka tema teadmata lehte minna, nagu Tiibuse Jaagu joonealune. A. Rei tood wäljawõitleid „Päevalehest", mis Puchkide wastu sihitud ja soowitab, et kohus „Päevalehe" toimetajatele wöimaldaks oma tegude üle piisamalt järele mõelda.

Kohtuotsus.

Peale 1½-tunnilise nõupidamise kuulutab kohus kl. kolmweerand 8 õht. otsuse.

„Päevalehe" wast. toimetaja G. E. Luigale 2 kuud üksikwangistust ehk 2 kuud 20 päewa lihtwangistust ning peale selle 10.000 mk. rahatrahwi ehk maksujõuetusel arrest.

„Päevalehe" wast. toimetaja H. Rebasele 7-päewane arrest ja 10.000 mk. rahatrahwi, ehk maksujõuetusel 1 kuu arrest.

Kohtuotsus wälja kuulutada „Riigi Teatajas" ja „Kajas".

Lõpuwormis kuulutatakse kohtuotsus wälja Tallinna-Haapsalu rahukogus 26. nov. s. a.

üleilmlise patriarhi walimine.

Eesti mitropoliit Aleksander kutse saanud walimistest osa wõtta.

Poliitiliste sündmuste tagajärjel, mis wiimastel kuudel Türgimaal esile tulid, olt sunnitud oma kohalt lahkuma Konstatinoopoli ja üleilmline patriarh Meletius 4., kes teatawasti Eesti apostliku kiriku iseseiswaks kuulutas. Praegu on eeltöö uue patriarhi walimiseks käimas. Eesti mitropoliit Aleksander on kutse saanud walimistest osa wõtta. Nagu walijate nimekirjast näha, seisab meie mitropoliit üleilmlise kiriku lõrgemate waimulikkude hulgas 8. kohal ja wõib ise ta patriarhiks walitud saada. Nagu kuuleme, ei sõida mitropoliit isiklikult walimistele, waid saadab kirjalikult oma soowituse kandidaadi kohta.

Soowitame käesolewal õhtse-aastal ilmunud õpperaamatuid.

Sütt Koppel'i: **„Maateaduse õpperaamat 5. õppeaasta"** Hind 140 mk.

Kogermann-Männik-Mahlklein: **„Loodusõpetus 5. õppeaasta"** (füüsika, keemia mineroloogia, taimed ja loomad). H. 150 m

J. Lang: **„Füüsika ülesanded".** H. 150 m.

Weski-Raßhewsky: **„Planimeetria".** H. 175 m.

Need raamatud wastawad kõigiti Haridusministeeriumi kawades ettenähtud kursustele.

K-ü. „Loodus" Tartus.

Riigikogu koosolek täna kell 5 p. l.

Päewakorras: 1) Waielused walitsuse teadaande kohta teedeministri lahkumise asjas, 2) Wabaladude seadus, 3) Tulitõrje seadus, 4) Ebaõigete kaubanimetuste keeluseadus.

Riigikogu asjade walitsejaks H. Martna.

Abiks D. Sarwa.

Riigikogu juhatuse poolt waliti eile Riigikogu asjade walitsejaks end. Riigikogu liige H. Martna, ja temale abiks end. wälisministeeriumi Wene osakonna juhataja hr. D. Sarwa.

Elusloomade sissewedu Eestist Soome

on, nagu Soome siseministeeriumist järelepärimise peale teatati, talweks seisma pandud, nimelt 1. okt. alates ei ole elusloomade sissewoks litsense antud. Tapetud lihale antakse litsensid endisel wiisil. Liha sissewedu Eestist Soome on wiimase kuu jooksul märksa wähemaks jäänud.

Omawalitsusajutuste rewideerimine.

Pühapäewa õhtul jõitis omawalitsusasjade peawalitsuse juhataja hr. Hendrekson omawalitsusajutuste tegewust rewideerima.

Põllutööliste ja töötandjate wahekordade reguleerimine seadusandlisel teel.

Detsembris ja käesolewa kuu lõpul pannakse toime põllutööliste ja töötandjate segakomisjonide walimised, mis nagu teada, eelmistel aastatel äpardanud. Juhtumisel, kui ka käesolewal aastal need walimised mingisuguseid tagajärgi ei peaks andma, kawatseb töö-hoolekandeministeerium, nagu ustawalt poolt kuuleme, seadusandlisel teel põllutööliste ja töötandjate wahekorda reguleerida umbes sama taoliselt, nagu seda 1921. aastal läbi viidi.

Narwa lastewarjupaiga ruumide leidmiseks uued wöimalused.

Kawatsus warjupaika Kreenholmi end. haigemaja paigutada.

Töö-hoolekandeministeerim pani mõne aja eest Punase Ristile ette Narwas ühte heategewaks otstarbeks pärandatud maja, mis weel täitja wõlmis ei olnud, laste warjupaigaks ümber ehitada, milleks omalt poolt ministeerium paar miljoni marka toetust lubas määrata. Kuna aga puuduwa 3 milj. marga jaoks Punasel Ristil krediiti ei olnud, tuli see kawatsus kõrwale jätta.

Nüüd on töö-hoolekandeministeerium Narwa Kreenholmi wabriku juhatuse poole pöördunud, et wiimane tasuta tarwitada annaks temale kuuluwad end. haigemaja ruumid, millesse wöiks paigutada warjupaigas, kolmes kohas olewad 100 last ning peale nende weel umbes 50 rinnalast. Wabrikul seisawad haigemaja ruumid praegu kasutamata, mispärast wöib arwata, et töö-hoolekandeministeeriumi ettepanek täitmist leiab.

Wälisministrite wahetus Rootsis.

Stokholm, 11. nov. Kuningas wöttis wastu wälisminister Hederstierna lahkumisepalwe ja määras tema järeltulijaks parun Wacks von Würtembergi, kes on endine minister, kõrgema kohtu esimees ja Rootsi esitaja Rahwasteliidu täiskogus.

Waherahu päewa pühitsemine Inglismaal.

London, 11. nov. Waherahu allakirjutamise wiiendamat aastapäewa pühitseti täna üle riigi hariliku kaheminutilise waikimisega ja igajuguse liikumise lõpetamisega kella 11 paiku e. l. Kõikides kirikutes peeti erijumalateenistusi. Majesteedid, peaminister Baldwin, kabinetiliikmed ja ajumaade peaministrid wiibisid pidulikul mälestustahtusel Westminster Abbeys. Hiljem algas leslede ja langenute omaste mõjuritkas wändamine sõjamälestussamba juurde, kus esitas kuningat Walesi prints. Mälestussamba alusele pandi hulk elawaid lilli.

Johannesburgist teatatakse: Rackoja ees peetud sõjariistaderahu mälestusjumalateenistuse lõpul püüdis keegi silmapaistew kommunist esimeha lõnega, et tema oma sõnade järele, „walgustada loo teist külge". Waenulik rahwahulk heitis teda ja tema wähesed toetajad tänawale. Kommunist kawatseti wijata tänatwandree wagunisse alla, kuid päästeti õigel ajal waheleseganud politseiniku poolt.

Kuulujutud riigipöördest Kreekas.

London, 11. nov. Ateena teadete järele liikus seal eile kõmuline kuulujutt eelseiswast wabariiklikust riigipöördest. Kuulujutt liikati ametlikult poolt ümber.

Uus Saksa siseminister.

Berliin, 11. nov. Jarres nimetati riigiwalitsuse siseministriks. Eta.

Thüringis lahkuwad kommunistid walitsusest.

Berliin, 12. nov. Weimarist telegrafeeritakse, et Thüringi walitsuse kommunistlikud liikmed on endid ametist lahti paluud. Eta.

Hittleri ebaõnnestanud riigipöörе Baieris.

Mis sündis 8. nov. õhtul ühes Müncheni õllekeldris? Saksa walitsuse öösine koosolek. Mässu likwideerimine.

Müncheni hiljutised sündmused, mida ühendusse seati wabariiklise korra likwideerimisega Saksamaal ja monarhia jalulseadmisega, näiwad sedakorda lõppenud olewat.

Nende sumbutamist hõlbustas igatpidi see asjaolu, et Baieri ninameeste v. Kahri ja Hittleri püüded kaunis lahkuminewad olid.

Kuna Kahr, kes wana monarhist, monarhistliste ideede wõidulepääsu ihkas näha, ainult Baieri ja ühelgi tinginursel seda teistele Saksa osariikidele sõjariistus jõuga poleks hakanud peale suruma, unistab Hitler, see Baieri fascistide juht, oma parempoolsete waadete teostumist kogu Saksamaal. Hitleri tarwis on Baier ainult paigaks, kust fascism oma wõidukäiku üle kogu Saksamaa peab algama.

Nüüd aga peatame üksikasjalikumalt selle juures, mis sündis Münchenis 8. nov. ja öö wastu 9. nov.:

8. nov. õhtul peeti ühes wanemaist Müncheni õllekeldritest koosolekut, kus kõnega esines Baieri kindralkomissaar v. Kahr. Kõne, mida Kahr ise nimetas „manifestiks Saksa rahwale", sisaldanud marksismi tõrwamist. Kahri sõnade järele ei olewat marksismil anglesaksi maades seepärast menu, et kodanluse juhid seal ofutunud osawamaina marksismi juhtidest. Saksamaal aga olewat asi hoopis wastupidine jne. Kahri kõne ajal märgatud õllekeldri ukse kohal rüselemist; kohe selle järele ilmunud sinna rahwussotsialistide juht Adolf Hitler, kahe sõjariistus rahwussotsialisti saatel, ja nõudnud omale sõna. Kui talle kohe sõna ei antud, lasknud kaks temaga kaasatulnud rahwussotsialisti paar pauku õhku. Selle järele astunud üks Hitleri wäeosa ohwitseridest kõnetoolile ja teatanud järgmist: „Täna algab rahwusliku revolutsioon. Tema pole sihitud mitte meie kõikide poolt lugupeetud kindralkomissari Kahri wastu. Ta on sihitud ainult Berliini juutide walitsuse wastu. Elagu uus Hitler-Ludendorff-Pöhneri walitsus." Ohwitseri järele wõtnud Hitler ise sõna lastes enne seda millegipärast weel paugu õhku.

Kõnetoolile astudes tähendanud Hitler:

„Wiie aasta eest pandi alus häbistawale wolle, mis meie rahwast nüüd hirmsasse wiletsusse on wiinud. Täna, wiie aasta pärast, peab sellele kõigile lõpp tehtama. Panen teile ette järgmist: Kuillingi walitsus tuleb kukutatuks tunnistada. Baieri walitsus koosneks edaspidi maawalitsejast ja diktaatorliste wolitustega warustatud peaministrist. Maawalitseja kohale panen ette v. Kahri ja peaministri kohale politseipresident Pöhneri. Nowembri kurjategijate Berliini walitsus, tunnistatakse kukutatuks. Samuti kukutatuks tunnistatakse president Ebert. Münchenis loodakse Saksa rahwusliku walitsus ja Saksa rahwusliku armee. Saksa rahwast wiletsusse wiinud lepingute tühistamiseni wõtan oma peale rahwusliku walitsuse juhtimise. Saksa rahwuslise armee ette otsa astub kindral Ludendorff ja kaitseministriks saab kindral Lossow. Palun teid rahu alal hoida. Koosoleku hoonet piirawad 600 rahwussotsialisti. Homne päew näeb meid rahwusliku walitsuse juhtidena ehk surnutena".

Siis läinud isikud, keda uue walitsuse liikmena nimetati, saalist wälja ühisele nõupidamisele. Nõupidamiselt wõtnud osa ka kindral Ludendorff.

Nõupidamise järel saali ilmunud uue walitsuse liikmeid wõetakse wastu tormiliste kiidusawaldustega. Ühes seega tähendanud kindralkomissar v. Kahr, et tema Baieri saatuse juhtimise oma kätte wõtab ja ennast peab asemikuks kuningale, keda kurjategijad wiie aasta eest wägiwaldselt kututasid.

Tormiliste kiidusawalduste saatel ülatanud Kahr siis Hitlerile käe ja awaldanud talle tänu wastutusriikka koha wastuwõtmise eest.

Hiljem selgus, et Kahr terwet seda kommetimängu ainult selleks kaasa oli mänginud, et hitlerlaste tegutsemisele bergemini lõppu teha.

Mis puutub Berliini lestwalitsusse, siis saadud seal Müncheni riigipöördest teada umbes k. 12 paiku ööjel (8. nov.). Kohe seepeale kutsunud riigikantsler Strejemann kokku walitsuse koosoleku, millest osa wõtsid ka Preisi siseminister Moernig ja wälisasjade riigisekretäär Malzahn. Walitsuse koosolek kestis kella kaheni ööjel ja olnud täielikult pühendatud abinõudele, mida tarwitusele tuleks wõtta Müncheni mässulaste wastu.

Ühtlasi otsustanud walitsus Saksa rahwa poole pöörduda järgmise üleskutsega: „Münchenis kukutas salkkond sõjariistus isikuid Baieri põhiseaduslikku walitsuse, wangistas peaminister Kinillingi ja wöttis omale õiguse kuulutada uut riigi walitsust, määrates kindral Ludendorffi Saksa wäejuhatajaks ja wast hiljuti Saksa alamusse astunud Hitleri Saksa rahwa saatuse juhtijaks. Loomulikult ei saa meie neid mässuliste otsusi maksawaiks tunnistada. Selle asemel, et toetada Saksa üksmeele eest wõitlewaid wendi Rheinimaal ja Ruhri piirkonnas, wiib ülemalnimetatud riigipöörе meid hirmsasse õnnetusse, ähwardab meie toitlust, kutsub esile wälisiwaenlase sissetungimist meie piiridesse ja hukutab kõik lootused majanduselu terwenemise peale.

Hilisemad sõnumid rahanduse olal on kaasa aidanud selleks, et Saksa marga kurs wiimase 24 tunni jooksul wälisturgudel tuntawalt on tõusnud. Kõik see aga on määratud hukkumisele niisugusel korral, kui Müncheni pöörajal ettewõttel edu peaks olema. Saksamaale ja Saksa rahwale otsustawal tunnil kutsume meie kõiki ksamaa sõpru Saksamaa üksmeele, korra ja wabaduse kaitsele üles. Kõik mässu mahasurumiseks ettewõetud sammud wiidakse halastamatu energiaga läbi." Peale selle awaldati määrus kõrgema sõjawäelise wõimu üleandmiseks kindral Seckt kätte." 9. nov. kella 5 paiku hommikul riigiwalitsusele Bambergi kaudu saamud teatawaks, et Kahr kohe peale rahwusliku diktatuuri wäljakuulutamist Müncheni õllekeldris Hitleri ja Ludendorffi ning nende seljataga seiswate rahwussotsialistide wastu tõsiseid samme olewat tarwitusele wõtnud.

Kõik neid rahustawaid teateid antud sama warasel hommikutunnil edasi ka kõigile Berliinis olewaile wälissaatkondadele. Ja nüüd on mässuliikumine peaaegu täielikult likwideeritud. Sõjaministeeriumi hoonesse pakku pugenud Ludendorff ja Hitler langesid hoone ärawõtmise järele Müncheni Reichswehri osade poolt wangi. Hitler, kes eelmisel õhtul töötuse oli annud rahwusliku walitsuse juhiks saada ehk wastasel juhtumisel surnuna oma waenlaste kätte langeda, on esialgselt ainult haawatud. Wiimaste teadete põhjal olewat temal korda läinud põgeneda.

Ludendorff lastud wabaks, ausõna peale, et ta tulewikus enam midagi sarnast ette ei wõta. Hitleri lõõkosade „Oberlandi" ja „Reichsflagge" laialisaatmine ja nende päralt olewate sõjariistade tagawarade konfiskeerimine sündimud wahejuhtumisteta.

Saksa kroonprints Saksamaal.

Berliin, 12. nov. Endine Saksa kroonprints jõudis Öis'i. New-York Heraldi teatel rahuldunwat Briti walitsus Saksa walitsuse seletusega, et endine kroonprints oma mõisast Silesias ei lahku ega poliitilisest tegewusest osa ei wõta, Prantsuse walitsus aga kawatsewat tema wälisaatmist Saksamaalt nõuda. Eta.

Berliinis trükitööliste streik.

Berliin, 12. nov. Berliini trükitööliste streik ei ole weel lõppenud. Kindral von Seckt, kes on täitwa wõimu käsitajaks riigis, keelas ära töö seismapaneku kõigis trükikodades, kus raha trükitakse. Töö pidi kõige hiljem täna hommikul uuesti algama, wastasel korral ähwardatakse streikijaid lahtilaskmisega ja karistusega, mis kuni sunnitööni wõib ulatada. Selleest ähwardusest hoolimata ilmus täna ainult wäike osa töölisi tööle. Ajalehtede trükikodades tarwitatakse tehnilist hädaabi.

Separatistid Speyeris.

Berliin, 12. nov. Speyerist teatatakse: 21 sandarmilt ja ametnikult, kes walitsuse hooned endi käes hoidsid, wõeti prantslaste poolt sõjariistad ära. Nad interneeriti. Separatistid, kes hoonetele enne kallale tungisid, kaotasid kaks surnut. üks politseinik sai haawata. Speyeri piiskop katsus asjata prantslaste peale separatistide wastu mõjuda. Neustadti separatistid tahtsid Speyeri separatistidele appi tulla, kuid teel astusid neide Speyeri kodanikud kui ka ümbruskonna talupojad ja töölised wastu. Kokkupõrkel said 8 separatisti surma.

Nõudke
Anuzol-suppositorid
GÜDEKE & K°
Hämmorroidide (peratõmbsoonte) **halguste wastu.** Õiged ainult **punastes karpides** wabriku plommiga warustatud. Müük apteekides ja rohukauplustes.

Ungari Hittler wangistatud.

Berliin, 12. nov. Budapestist teatatakse, et Ungari parlamendi liige Ulain on arresteeritud. Teda süüdistatakse, et ta on tahtnud ühenduses Baieri mässuga Ungaris parempoolset riigipööret sünnitada.

Baieris kommunistlik erakond laiali saadetud.

Pariis, 12. nov. Münchenist teatatakse, et Baieri kommunistlik partei on laiali saadetud ja kommunistlikud lehed ära keelatud.

Kui palju Saksamaal seni paberraha wälja on lastud?

Saksamaal on seni paberraha lastud wälja 19 triljoni m. suuruses. Seda arwu kirjutatakse 19 nulliga — 10.000.000.000.000.000.000.

Prantslased Baierisse marsimas?

„Quotidieni" teatel tehtawat Prantsusmaal praegu ägedalt eeltöid Prantsuse wägede marsimiseks Baierisse.

Lausanne

Hulgalised prote maal. Kaebealus ema, naine ja s

Ühenduses Konradi p kommunistlise partei pahe mais Wene linnades praeg meeleawaldajad nõuawad radile ja Poluninile ming nõude tarwitusele wõtmist sõjaweiklaste wastu. Pra kawatsewat kommunistid i gikäiku, kus Konradi pilt ära saaks põletatud.

Lausanne'i kasinosaalis hepeal tunnistajate ülekuu

Lausanne'i arsti Mont kaste ette Prantsuse kommu filmi poolest wenelane. et hiljuti Pariisis tema tüt nud üks Wrangeli wäe o ofutub Rappoporte poliitil mastasema üksköik missugu wälja ei peaks minema ja lised tapmised sugugi kooskõ liste teooriatega. Seepeal aluste kaitsjade poolt Ra Turnowo tapmiskatse l pommide leidmist Genfi enamlist propaganda kooli rika inener Smith kinnita poolt ette toodud seletusi 1 beris walitsenud walge ter

Piiema seletusega Wen walge terrori kohta esineb „Nakanune" endine toime Moskwa professor Kljutsh Koltsaki walitsuse liikmeks. le ei olewat enamlisele riigi esimestel kuudel Wenemaa janduse wastu mingisugus tarwitatud. Tol ajal ei o mingisugust terrori walits

Punane terror algand walitsust hakkasid ähwarda ja kui kodanline ajakirjand alustas wihast sõjakäiku n wastu. Kljutshnikowi sõna nõukogude walitsus Wene rele uuesti ühendand ja mis tugewam Saksamaast, lust pole tunda saanud. sõnade peale wastatakse p üldise naeruga. Seepeale ja professorilt, kuidas sel et endine Saksa riigikants nemaal suuri metsakontses Kljutshnikowi wastuse järe dud asjaolu wäga iseloomu tarwis, mis oma riigi an taali paigutab wäljamaa e

Selle järele ütlatakse k jate ülekuulamisele.

Maurice Konradi onu, šokoladiwabrikandi Vikto Edith Konradi kes ainult ja selle ülesastumine argl seletab, et tema isa 1918. Uritski tapmist ööd omas t wõetud ja teadmata kuhu

Minu ko Grigori Ras

Ma olen juba Piiteris. wöövastemajas, Marja N des, sest esialgul polnud Esimesel päewal palus ta helistada, sest õhtul pidi t wälja sõitma. Teada sa nõuaks ta kindlasti meie sõitis minema. Ma jäin lamasin sohwal. Telefon. Aleksandrowna. Wastasi ole. Wastuseks tuttaw hä tähe peal: Mis see on, ka tik? Sina oled Piiteris, sõida; miks nii. Sõida k kohe, wiibimata. Ma oei

Ma ei teadnud, mis t ei tahtnud. Helistasin M nale ja rääkisin temale kõn wastas, et nüüd mind ük Wastasel korral wihastab asjast midagi ei saa. M tuli kohe koju, ollesräga tulewad wast eitehetted. wastu alati eriliist tähelep jelt eelbaja. Ma tunnen

Samal ajal tuli noor kadewna tuttaw härra T meie Rasputini juurde sõi kaasa wõtta. Ta tahtis wä wõimsa wanakesega", nagu Olime sellega nõus, kuid esialgul temata sisse astu autos ootama. Kui Rasp wastu wõtma, kutsume te

Sõitsime Gorohowaja n putin istus sõgitoas oma Marja wahel. Nagu eeld meid wastu eteheidetega

...pöörre Baieris.

...ölkeldris? Saksa ...litlwideerimine.

...ahr, et tema Baieri saatuse juhtimise wõtab ja ennast peab ajemiselt, keda kurjategijad wiie aasta ...eit lututajid.

...iidnuawalduste saatel ulatanud ...erile käe ja avaldanud talle tänu ...ka koha wastuwõtmise eest.

...s, et Kahr terwet seda kommeti... jellels kaasa oli mänginud, et ...utsmajale kergemini lõppu teha, ...ub Berliini kesktwalitsusje, siis ...üncheni riigipöördest teada umbes ...u õhtul (8. nov.). Kohe seepeale ...antsler Strejemann kokku walitsuse ...milleist osa wõtsid ka Preisi sisekrnig ja wälisasjade riigisekretär. Walitsuse koosolek kestis kella ...ja olnud täielikult pühendatud ...mida tarwitusele tuleks wõtta ...sulaste wastu.

...ustanud walitsus Saksa rahwa ...a järgmise üleskutsega: „Münchenlitond jõjariistus ijikuid Baieri ...u walitsuje, wangistas peaminigi ja wõttis omale õiguse kuigi walitsust, määrates kindral Saksa wäejuhatajaks ja wast hilmusje astumud Hitleri Saksa juhtijaks. Loomulikult ei saa ...iste otsusi makswaiks tunnele ajemel, et toetada Saksa üksitlewaid wendi Rheinimaal ja ...mas, wiib ülemalnimetatud riihirmjasje õnnetuse, ähwardab kutsub esiel wäliswaenlaje sissee piiridesse ja hukutab kõik loomelu tervenemise peale.

...sammud rahanduse alal on kaasa et Saksa marga kurs wiirusje ...sul wälisturgudel tuntawalt on see aga on määratud hukkumisele ...al, kui Münchení pöörasel ettekaks olema. Saksamaale ja Saksa ...tawal tunnil kutsume meie kõiki Saksamaa üksmeele, korra ja ...sele üles. Kõik mässu mahasuruetud sammud wiidakse halastaga läbi." Peale selle awaldati ...na jõjawäelise wõimu üleandmietti Kitte." 9. nov. kella 5 paiku ...igiwalitsusele Bambergi kaudu ...aks, et Kahr kohe peale rahwuswäljakuulutamist Münchení õlleri ja Ludendorffi ning nende selte rahwussotsialistide wastu tõstetwat tarwitusele wõtnud.

...rahustawaid teateid antud sama ...iktunnil edasi ka kõigile Berliiwälisjaatkondadele. Ja nüüd on ...e peaaegu täielikult likwideeritud. ...ärmi hoonesse pakku pugenud Hitler langesid hoone ärawõtkincheni Reichswehri osade poolt ...kes eelmisel õhtul töötuse oli an...u walitsuje juhiks saada ehk wasel jurnuna oma waenlaste kätte ...sialgselt ainult haawatud. Wiipõhjal olewat temal korda läi-

...lastud wabaks, ausõna peale, et ...nam midagi sarnast ette ei wõta. ...ade „Oberlandi" ja „Reichs...aatmine ja nende päralt olewate ...gawarade konfiskeerimine sündi...imisteta.

Nõudke
...ol-suppositorid
...ÜDEKE & K°
...rroldide (peratõmbsoonte)
...te wastu. Õiged ainult pu...karpides wabriku plom...verustatud. Müük apteekides ja rohukauplustes. —

...Hittler wangistatud.

...2. nov. Budapestist teatatakse, ...lamendi liige Ulain on arreteesüüdistatakse, et ta on tahtnud ...ieri mässuga Ungaris parem...õöret sünnitada.

...ommunistlik erakond ...iali saadetud.

...2. nov. Münchenist teatatakse, et ...miitlik partei on laiali saadetud ...likud lehed ära keelatud.

... Saksamaal seni pa...a wälja on lastud?

... on seni paberraha lastud wälja ...juuruies. Seda arwu kirjutatak... — 10.000.000.000.000.000.000.

...sed Baierisse marsimas?

...ni" teatel tehtawat Prantsusigadalt eeltõid Prantsuse wägede ...aierisse.

Lausanne'i politiline suurprotsess.

Pulgalised protestmeeleawaldused protsessi puhul Wenemaal. Kaebaluste tunnistajate ülekuulamine. Konradi ema, naine ja sugulased. Ülipönew õhkkond kohtusaalis.

Ühenduses Konradi protsessiga korraldab kommunistlise partei pahem tiiw kõigis suuremais Wene linnades praegu meeleawaldusi, kus meeleawaldajad nõuawad surmamuhtlust Konradile ja Polunimile ning karmide surmeabinõude tarwitusele wõtmist Wenemaal asuwate schweitslaste wastu. Prantsuse lehtede teatel kawatsewat kommunistid isegi korraldada rongikäiku, kus Konradi pilt rahwa ees awalikult üra saaks põletatud.

Lausanne'i kasinosaalis aga jatkataksse wahepeal tunnistajate ülekuulamist.

Lausanne'i arsti Montandoni järele kutsutakse ette Prantsuse kommunist Rappoporte, kes siinni poolest wenelane. Rappoporte seletab, et hiljuti Pariisis tema tütre peale olewat lastnud üks Wrangeli wõe ohmitser. Seejuures esitub Rappoporte poliitiliste tapmiste ägeda toastajana üksköik missuguselt poolt nemad ka wälja ei peaks minema ja tähendab, et poliitilised tapmised sugugi kooskõlas ei olewat enamlisie teooriatega. Seepeale tuletatakse kaebaluste kaitsjale poolt Rappoporte'ile meelde Durnowo tapmiskatse lugu Interlakemis, pommide leidmist Genfi terroristide juures, enamlist propaganda kooli Bolognas jne. Ameerika insener Smith kinnitab major Graffi poolt ette toodud seletusi 1916.—1921. a. Siberis walitsemud walge terrori kohta.

Pikema seletusega Wenemaal walitsemud walge terrori kohta esineb ka Berliinis ilmuma „Nakanune" endine toimetaja ja praegune Moskwa professor Kljutshnikow, kes kord oli Koltsaki walitsuse liikmeks. Tema sõnade järele ei olewat enamlisele riigipöördele järgnenud esimestel kuudel Wenemaal kodanlise ajakirjanduse wastu mingisuguseid surmeabinõusid tarwitatud. Tol ajal ei olewat Wenemaal ka mingisugust terrori walitsemud.

Punane terror algamud siis, kui enamlist walitsust hakkasid ähwardama walged wäed ja kui kodanline ajakirjandus ühenduses seega alustas wihast sõjakäiku nõukogude walitsuse wastu. Kljutshnikowi sõnade järele olewat just nõukogude walitsus Wenemaal lagunemise järele uuesti ühendanud ja temast riigi teinud, mis tugewam Saksamaast, kes seni weel enamlust pole tunda saanud. Nende Kljutshnikowi sõnade peale wastatakse pealtkuulajate seast üldise naeruga. Seepeale küsib Konradi kaitsja professorilt, kuidas selgitada seda asjaolu, et endine Saksa riigikantsler Wirth hljuti Wenemaal suuri metsakontsessioone on saanud. Kljutshnikowi wastuse järele olewat ülemaltoodud asjaolu wäga iseloomustaw Saksa tööstuse tarwis, mis oma riigi awitamise asemel kapitaali paigutab wäljamaa ettewõtetesse.

Selle järele asutakse kaebaluste tunnistajate ülekuulamisele.

Maurice Konradi onu, rikka Peeterburi shokolaadiwabrikandi Wiktor Konradi, tütar Edith Konradi kes ainult Saksa keelt õpeleb ja selle ülesastumine arglik ja tagasihoidlik, seletab, et tema isa 1918. a. septembris peale Uritski tapmist ööd omas korteris kinni olewat wõetud ja teadmata kuhu wiidud.

Mõne nädala järele saamud perekond teada, et isa maha olewat lastud. Seejuures jäänud surmamise ükfikasjad ja põhjused teadmatuks. Paljaste kätega alnud tema lapsed surnitud lahkuma Wenemaalt. Korteri sisseseade ja määratud hõbeda tagatawaad wõtnud enamlased ära. Konradi perekonna sõber Murol (Montreaux'st) peatab pikemalt wägiwalla juures, mida Wenemaal kommunistlise riigipöörde järele schweitslaste kallal olewat tarwitatud. Õõsati niitnud hiinlased ja punawäelased surmale mõistetuid kuulipildujatega otse maha. Wangimajasid, kus schweitslasi kinni peetud, et olewat iialgi õõetud. Ja Wene talwe juures olewat see asjaolu iseendast juba ka määratuks piina abinõuks.

Teine majasõber Mattli tõendab, et Konradi onu omal ajal ühes sadandete teiste isikutega nõukogude walitsuse poolt ekslikkude andmete põhjal maha olewat lastud. Teateid selle kohta saanud temo omal ajal kirja teel Wenemaal asuwailt schweitslastelt.

Lausanne'i apteeker John Glardon, Schweitsi rahwuslise liiga esimees, kes nõudis Worowski lahkumist Schweitsi pmealt, seletab oma sammu haawatwa wastusega, mida Worowski Schweitsi liidu nõukogule olewat andnud. Hutwi pakkus omas seletuses hotelli „Cecili" kellner Willimanni, kes tapmise järel esimesena Konradi juurde oli tätanud ja temalt tuleriista ära oli wõtnud. Kellneri seletuse järele tähendanud Konradi temale: „Lasksin need enamlased maha." Sellest järeldataksse, wastandina Konradi seletustele, et temal kawatsus oli mitte ainult Worowskit, waid ka tema kaaslasi Ahrensi ja Diwilkowskit tappa. Kolmanda kohtupäewa lõpupoole hakkas Konradi kaitsja erakaebaja woloniku Dikkeri patriotismi puudusest süüdistama. See süüdistus kutsus publikumi seas tormilisi kiituawaldusi esile, milliste peale kohtu esimees isegi publikumi täieliku eemaldamisega oli sunnitud ähwardama.

Neljandal kohtupäewal esinesid tunnistajatena Konradi ema ja naine. Konradi ema, kes kohtusaali ilmus sügawa leinalooris, peatas pikemalt selle juures, kuidas enamlased tema meesi mitmel puhul wangistasid, kuidas nad Konradi perekonna waranduseds ära wõtsid ja kuidas Konradi peale pikaajalisi kannatusi wiimati 1918. a. haigemaja läi.

Konradi naise sõnade järele olewat just Konradi perekonna saatus tema meest Worowski tapmisele tõukanud. Konradi läibud Poolasse ja Berliini olnud tingitud tema ema haigusest. Berlini Wene saatkonda minnes, tähendanud tema mees, et „saatkonnas wast midagi wõib juhtuda" ning andnud temale igaks juhtumiseks raha tagasiõiduks Zürichi.

Konradile kasulikkude seletustega esines Montreux ajalehe toimetaja Crouasier, kes warem umbes 20 aastat Peeterburis oli elanud ja ühenduses riigipöördega kogu oma waranduse oli kaotanud. Crouasier tõenduste järele töötanud enamlaste juhid Saksamaa huwides ning saanud Saksamaalt toetusrahasid. Crouasier ütles, et tema tõesti pärit olewat Worowski tapmisega ja ka walmis olewat iga kord toetama Konradi taslisi isikuid, ning andma nelle rahasummasid terroristliste aktide korraldamiseks. Crouasier seletuste puhul palub sõna kaebalune Polunin ning seletab oma ja Konradi nimel, et Worowski tapmise põhjuseks oli armastus Wenemaa wastu ja et nad iga sõnapilk walmis on korda saatma samasugust terroristlist akti.

Ajalehetoimetaja Crouasier seletustel on weel laialdasem järelkaja. Erakaebaja woliniku nõuawad Crouasier wastutusele wõtmist tapmisele õhutamise pärast. Prokurör protesteerib selle wastu, ning süüdistab erakaebaja woliniku tunnistaja lõksuajamise süüdes. Küsimuse lõpulik lahendamne antakse prokuratuuri hoolde.

Edasi protesteerimad erakaebaja woliniku ka selle wastu, et mõlemad kaebalused awalikult lubatwad nõukogude walitsuse wastu korrata terroristlisi akte esimesel awanemal juhtumisel ja seega täieliku tapmiste õhkkonna loowad.

Üldmulsetest, mis saadud neljast kohtupäewast, olewat kõige tugewam just kohtusaalis walitsew ülipönew meeleolu.

Pönewus olewat tingitud esimeses jaoness kaebaluste — Konradi ja Polunini — äärmiselt rahulikkusest.

Wähemagi ärewuseta könelewad mõlemad kuis Worowski tapmine neil ette kawatsetud olnud, kuna juba warem juhust otsitud mõnda enamlaste ninamehest tappa, kuis isegi kuulid enne tapmist ära teritati seks, et neid operatsiooni korral mitte kerge poleks eemaldada. Pönewuse tõstmiseks kohtusaalis aitawad kaasa ka werise kättemaksu hädaoht, mis nüüd ripub kõigi Wenes asuwate schweitslaste kohal, nii et nüüd Konradi protsessi elab kaasa kogu Schweitsi rahwas.

Parempoolne mässukatse Ungaris.

Ühendus Hitleri ja Ungari rahwuslaste wahel. Bethleni walitsuse kukutamise kawatsus. Col. Gombos — Ungari Hittler.

Ühenduses Hitler-Ludendorffi wäljaastumisega Münchenis tuli awalikuks umbes samajugune wäljaastumise kawatsus Ungari parempoolsete poolt, rahwuskogu saadiku Ulainiga eesotsas. Wiimane wangistati neil päewil nõngis, teel Baierisse. Läbiotsimisel leiti Ulaini juures tähtsaid dokumente, mis näitawad, et ühenduses Münchení sündmustega ka Ungari parempoolsete poolt riigipöörde korda pidi saadetama, Bethleni walitsus kõrwaldatama ja parempoolne diktatuur maksma pandama. Uue parempoolse Ungari walitsuse peaministriks oleks nõusugusel korral saanud Juliusz Gömbös. Salasepituse põhjuseks saadud Ungaris järgmisel teel: wiimasel ajal märkamud Ungari politsei suurt Saksa soost pärit olewate noortemeeste juurdewoolu, kel mingisugust kindlat ametit polnud, kes ka ametit ei näinud otsiwat ja kes seejuures aga suurte rahasummade üle olewat käsutamud. Neid noorimehi jälgides, saanudki politsei terwe selle loo jälgile.

Ulaini juures leitud dokumendid näitawat weel, et Hitleri ja tulewase Ungari walitsuse wahel kawatsusel olnud wastastik toetusleping. Uues walitsuses oleks Ulaini saanud sõjaministri koha.

Peale Ulaini wõetud kinni weel maturahwuslise lehe „Az Jeli" endine toimetaja Szemer ja Titus Bobula, ajalehe „Ameerika" toimetaja.

Ulaini kinnitwõtmise puhul pärinud saadikutegus aru kolonel Gömbös.

Asja uurimist juhtiwat praegu Ungari peaminister Bethlen ise. Terwe selle loo puhul tungiwat Ungari parempoolne ajakirjandus Ungari walitsusele ägedalt kallale. Saksa rahwuslaste liikumist, nimetatawat Ungari ajakirjanduses Euroopa uuestisünni alguseks.

Juudiwastane meeleolu Baieris.

Hitler-Ludendorffi mässu eelpäewil Baieris maad wõtnud ärmise juutidewastase meeleolu kohta sõna mõtles, kirjutab „Prager Presse": Juutidewastase meeleolu peaõhutajaks on muidugi kuriuulus „Völkischer Beobachter". Seal otse nimetatakse silmapaistwamaid juute nimepidi ning tuuakse nende näopilte. Rahwussotsialistide partei sekretariaat on üles seatud pilt „Rituaaltapmine", mis kujutab juutide poolt tapetawat noort tüdarlast. Pilt kannab allkirja: „Kui keegi ei peaks uskuma, et juudid oma rituaalide jaoks wajawad kristlaste werd, siis wõib tema selle kohta meie partei sekretariaadis igalpool tõendusi leida". Senini on Münchenist wälja saadetud 70 Juudi perekonda, kellest mõned wäljamaalased, teised Preisi alamad. Wäljamaalaste-juutide kohta olgu tähendatud, et nemad juba 20 kuni 30 aastat Münchenis asuwad.

Nende lapsed on Baieris sündinud, Saksamaa eest ilmasõjas wõitelnud ja paljud neist on Saksa alamad. Wäljasaatmise eelkäijaks on tawaliselt kodune läbiotsimine; juhtub mõni läbiotsitawast mitme ülikonna omanik olema, siis jätkub sellest otsuse tegemiseks.

Wäljasaadetawale antakse 14 päewane tähtaeg.

Wäljasaatmisega käib kaasas korterite wõõrandamine sakslaste kasuks. Tegelikult aga paigutatakse nendesse korteritesse enamasti salajaste sõjawäeliste organisatsioonide liikmeid.

Korterite wõõrandamisega kaob wäljasaadetuil wõimalus oma korterid wahetada korteriga mõnes teises Saksamaa osariigis ja seega on neil siis üldse wõimalus wõetud Saksamaale jääda.

Wäljamaale asumise korral langewad nemad määratute maksude alla. Nii nõutawat juutidelt, wäljasõidu korral Saksamaalt, isegi kolme aasta maksud ette.

Minu kohtamised Grigori Rasputiniga. 3)

17. septembes.

Ma olen juba Piiteris. Peatusin „Põhja" wõõrastemajas, Marja Aleksandrowna tubades, sest esialgul polnud waba tuba saada. Esimesel päewal palus ta Rasputinile mitte helistada, sest õhtul pidi ta mingi asja pärast wälja sõitma. Teada saades, et mina siin, nõuaks ta kindlasti meie külaskäiku. Marja sõitis minema. Ma jäin üksi. Raamat käes, lamasin sohwal. Telefon. Päritakse Marja Aleksandrownat. Wastasin, et teda kodus ei ole. Wastuseks tuttaw häál laulwa kõlaga o tähe peal: Mis see on, kas tõesti sina, Frantik? Sina oled Piiteris, kuid minu juurde et sõida; miks nii. Sõida kohe minu juurde, kohe, wiibimata. Ma ootan."

Ma ei teadnud, mis teha. Üksi sõita ma ei tahtnud. Helistasin Marja Aleksandrownale ja rääkisin temale kõnest Rasputiniga. Ta wastas, et nüüd minud üle ei jää, kui sõita. Wastasel korral wihastab ta niiwõrd, et minu asjast midagi ei saa. Marja Aleksandrowna tuli kohe koju, olles wäga ärritatud. — Nüüd tulewad wast etteheited. Ta nõuab oma isiku wastu alati eriline tähelepanu. Ta on haiglaselt eelbaja. Ma tunnen teda juba.

Samal ajal tuli naabertoast Marja Arkadjewna tuttaw härra Tsh. Teada saades, et meie Rasputini juurde sõidame, palus ta end kaasa wõtta. Ta tahtis wäga tutwuneda „kõikwõimsa wanakesega", nagu teda siin nimetati. Olime sellega nõus, kuid hoiatasime teda, et esialgul temata sisse astume. Tsh. pidi meid autos ootama. Kui Rasputin nõus on teda wastu wõtma, kutsume teda.

Sõitsime Gorohowaja nr. 64 majasse. Rasputin istus föögitoas oma kahe tütre Mara ja Warja wahel. Nagu oodata wõis, wõttis ta meid wastu etteheidetega: miks ei ole mina ennast näidanud. Miks olen oma Peeterburi sõitu warjanud. Kui tema wihane on, muutub tema wäga metsikuks, näojooned teraawnewad ning paistawad kaugele wälja. Silmad tumenewad, silmaterad laienewad ning näiwad kui oleks nad ümbritsetud walgustawa wõõga. Kuid wähehaawal paranes ta meeleolu ning ta muutus jällegi lõbusaks. Nõo kortsud kadusid. Silmadest helkis kawal heatahtlikkus ja õrnus. Imestamisweärt muutuw ja meeleolu wäljendaw nägu on tal. Marja Andrejewna tabas silmapilku ja ütles, et meiega kaasa sõitis sõber, kes ihaldab tema tutwatwaks saada ning kes praegu temo kutset autos ootab. Ootamata kees Rasputinis üles uus piinamata wihahoog. Tema nägu wõttis kollaka wärwi. Silmad wälkusid tumedalt ja wihaselt. Toorelt kisendas ta: — „A—ha, siis waat' mispärast sa minu eest oma silasõitu warjasid. Sa tulid Moskwast „musikaga". Küll oled sa mul hea. Sõitsid minu juurde asja lahendama, aga ise tirisid oma „mushiki" kaasa. Sa ei saanud temast lahkuda. Niisugune oled sa siis. Mitte midagi ei tee ma sinu heaks. Wõid ära minna. Mul on oma prowakesed, kes mind armastawad ja hellitawad. Minge minema, minge minema", karjus ta ja jooksis telefoni juurde. Meie olime selle toore wäljaastumise järele nagu wälgust löödud; meie ei osanud enam rääkidagi. Mõistmatult seisime paigal ja waatasime tema otsa. Wahepeal kutsus ta kedagi telefoni läbi wälja ja hingeldades, närwiliselt wärisewa häälega kõneles:

— „Südameke, oled sa praegu waba? Ma sõidan sinu juurde. Sul on hea meel? Na oota weidi, ma olen kohe sinu juures".

Riputas kõnetoru kahwli otsa. Wõitjana waatas meie otsa.

— „Mul pole Moskwa prowakesi waja; pole waja. Piiteri prowab on paremad teist, moskwalastest".

Haawamine ja wiha matsid mu kõri. Hoogaa jooksin wälja eesteba. Kõigi jõupingutuse peale waatamata ei saanud ma piisaraid tagasi hoida. End kasukasse riietades ei leidnud ma waruka awausi. Ma kordasin ainult:

— „Jialgi ei astu minu jalg selle toore taluloja läwest üle. Miski ei sunni mind seda tegema". Meie jooksime tema korterist. Meile järele karjus ta weel midagi, millest meie aru ei saanud. Arritatult ja nuttes jutustasime hr. Tsh.-le raskest wahejuhtumisest, mida läbi elama pidime tema pärast.

Marja Arkadjewna oli meeleheitel. Temal oli wäga Rasputini abi tarwis. Tal olid päewakorral tähtsad asjad. Kuid mina ei saanud mõtelda oma asja peale, ei saanud wälja kannatada mõtet, et mina sarnase teotuse osaliseks saanud.

18. septembril.

Kui suur oli aga minu imestus, kui hommikul wana könetorus kuulsin Rasputini pehmet häält: — „Südameke, ära ole wihane minu peale eilse pärast; olin liiga haawatud. Ma mõtlesin, et sa sõitsid minu juurde, kuid sina tirisid kaasa „mushiki". Ma ootasin sind nii kaua. Ma olin wäga haawatud. Mul oli walus. Nii muutusin ma metsikuks. Ei, ei, ära riputa könetoru. Kuula mind. Nüüd tean ma, milles asi seisab: mulle jutustas Marja Arkadjewna. Sõida kohe minu juurde ja loobu pahandamast".

Wastasin, et ei sõida, sest olen liiga pahandatud, sest haawamine on weel wärske.

Selle peale ütles ta, et ta wiibimata mu juurde sõidab. Tõelikult oligi ta kunni pärast meie juures. Oli wäga alandlik, õrn, palus andeks ja mitte wihane olla. Kuid imelik oli, et ta oma tegewusest häbi ei tunnud. Tundus, et ta meie haawamisest arugi ei saanud. Temas oli midagi algajalist, niiwõrd wõõrast meie arusaamisele, et isegi pahandada ei saa. Minul lahkus ootamata igasugune haawatud tunne. Ta on kawal ja tark; see on kahtlemata; samal ajal on ta aga metslane, kelle tahtmistel mingit piiri pole panduud. Ma naeratasin oma mõtete üle tema kohta — juba liig haruldane isik on ta; aru saades, et ma enam pahane ei ole, nuutus ta uuesti rõõmsaks.

— „No, waat', nii on hea. Sul on lihtne ja puhas süda, sa oled hea; ma õige waatlen sind. Nüüd aga tooge wälja see, kelle pärast meil see kakelus lahti läks. Ma tahan teda näha".

Tema silmades helkis silmapilguks süüdimatu kawal ilme. Kui härra Tsh. siisse astus, suudles ta teda. Nad jäid einet wõtma. Kohale sõitsid weel mõned Marja Arkadjewna tuttawad. Laua ääres istudes muutus Rasputini nägu jälle tunnedaks. Jäi wait; mitteõõbralikult waatles külalisi. Kutsus Marja Arkadjewna kõrwale, kellele ette heitma hakkas külaliste kutsumist:

— „Misjaoks sa neid kanakulle kutsusid ja hellitad?"

Hiljem läks ta magamistuppa, kus Marja Arkadjewna toatüdruk Shura oli, ning hakkas wiimasele kaebama:

— „Ma olen haawatud. Misjaoks sinu proua ümbritseb Frantikut kanakullidega (nii nimetas ta harilikult meesterahwaid); kõik nad wahiwad t e m a otsa. Ta sõitis minu juurde, kuid siia lendawad igalt poolt kokku. Ma tahan teda aidata; kuid selle juures peab ta ainult minuga olema, mitte aga teistega".

Shura jutustas, kuidas Rasputin mutma hakanud: „Jumala eest, proua, see oli nii imelik. Köneleb nii haleda häälega, kuna pisarad ainult woolawad. „Miks teie ennast ärritate", ütlesin mina, mul hakkas temast kahju. Tema aga wastab: „Mul on walus, armas, walus on". Ning läi sellejuures enesele wastu rinda. Mul hakkas temast nii kahju, nii kahju proua".

Külaliste juurde ta enam ei tulnud ning läks warsti minema, mind pühapäeval oma juurde küllo kutsudes.

— „Waat', saad näha, Frantik, kuidas mind armastatakse ja austatakse. Mitte nii, kui teie moskwalased"

„Mart mäetab“.

Esimene lumi. Põllutööde seisukord maakondades. Weel mardipäewal paiguti loog maas. 4. now. müristamise wihm. Tartus wesi pantoonsilla ära wiinud.

Tuttaw on wanarahwa sõna: Mart mäetab, Kadri kaotab, Andres arutab, Siimon teeb silla, Niglas nitdab pealt kinni ja ongi talw walmis.“ Tähendab, isaisade päewilt tuttaw, et mardipäewa ümber esimesed suuremad lumetuisud on, mida alles Kadripäewa sulad kaotawad. Ka tänawu püüdis Mart oma wõrra jõuduimõõda „mäetada“, kuid tuli õige wilets wälja. Tallinnas püüts ööst sadanud lumi hommikuni ainult katustel, kuna ta maas kohe sulas.

Tartust teatatakse:

Esimene lumi sadas Tartus ööl wastu 11. skp., kusjuures hommikuni kena korrake katustel püüts, kuna maa sugugi külmetanud ei olnud.

Harjumaalt kirjutatakse:

Lumi maas! Öösel wastu pühapäewa, 11. now. sadas Harjumaal NW pööranud tugewa tuule saatel lumi maha, ühe tsentim. paksuselt. Päewa jooksul sulas lumi jällegi ära, hoolimata sellest, et päewal weel wähe lisa tult. Lumi sadas täiesti sula maapinnale, milline nähtus meie ilmastikus näib järjekindla kuju omanud olewat, kui meelde tuletame, et ka mullu ja tunamullu lumi tuli sula maa peale.

Misjugune aga muidu pilt maal on, selleest kirjutatakse meile Harjumaalt, Paliwerest.

Uputus Harjumaal.

Muda ja pori muudawad kõik teed läbipääsematuks. On päris käidawaid teid, kust ei juleta enam läbi minna. Madalamad heinamaad on päriselt järwedeks muutunud. Wihm ei mõtlegi järele anda. 4. now. õhtu sadas müristamise wihma. Enamjagu wilja seisab põldudel hunikutes, kus nad läbi märjad ja pealt kaswama hakanud. Onnelikumas seisukorras on need, kes wilja rehega pekksawad, sest neil on ju kuiw wili kotis.

Lohu poolt mehed kaebawad samuti: Suwiwilja aunad on pealt sõnnikuks muutunud, eriti mädanemas on kaunwiljad. Enam warjulistes kohtes ja metsaääres asuwatel aunadel lokkab tihe, pikk oras. Jõgedes-ojades woolab wesi laialt üle kallaste, wõttes oma kaisu heinakuhjad. Olgugi, et maapind pärsib kaua sula, on sellest siiski wähe kasu — künnitöö wõimoldub waid õrgeil liiwastel, kruusastel mail; madalmail ja sawistel kohtel üldiselt on töötamine mõttetu. Kõigile lisaks weel lumi, mis sadades sula maa peale, teeb oraste tõttwise seisukorra hädaohtlikuks.

Wirumaa wee hädas.

Alalised juured wihmawalingud, wahel koguni müristamise hoogudega, nagu 4. now. panewad igasugused sügisesed põllutööd seisma. Hilisem ja toorem wili wäljadel on mädanenud. Paljud rukkiorase wäljad on wee all. Maal kui linnas on keldrid wett täis.

Isegi õrged metsade alused, mis kunagi wee all pole seisnud, lainetawad nüüd järwedena. Teed on nii poriseks ja põhjatuks mõnes kohas muutunud, et igasugu liikumine kohati seisma on jäänud. Mõnes kohas on ligi kuu aega pea iga päew rasket wihma sadanud. Madalamad põllud on wee all nagu kewadel lume sulamise aegu. Nii wihmast suwe ja isearanis sügist ei mälcta ka õige wanad inimesed.

Tartus suur wesi pontoonsilla ära wiinud.

Alaliselt tõusew wesi Emajões wõtab laialiselt maad oma alla. Öösel wastu 11. skp. wiis ta puusilla asemele ehitatud pontoonsilla ära. Ka linna ääres majad, mis kalda ligidal, on puha wee sees. Paljudel on hulka kraami wee läbi rikutud.

Järwamaa lainetab.

Paide ümbruskonna madalikus on tänawuse wihmase aja tõttu põllutööde seisukord isearanis halb. On kohti, kus hein alles loogus, isegi weel niitamata. Selle kättesaamise peale ei maksa enam mõteldagi. Samasugune on mitmel pool lugu suwewiljaga. Suuremalt osalt on see küll kokku pandud, kuid enamasti märjalt, mis alaliste sadude tõttu hukkuda ähwardab. Mõnel pool seisab suwewili loogus. Ka kartulite üleswõtmist takistab mitmel pool peale alalise wihma weel west, mis kartuliwagudesse kogunenud ja neid ääreni täidab. Taliwilja orased on madalamat. kohtadel wee all. Külawahelised teed on suunemalt osalt sarnases seisukorras, kust läbipääsemine koormaga wõimata.

Pärnumaal pole lugu parem.

Torist kirjutatakse:

On juba now. algus, siiski on paiguti weel wilja koristamata, ka mõnel kartulidki wõtta. Wiljarõugud wettiwad alaliste sadude käes, põllud lainetawad. Seemnewilja alawäärtus ja põllumaa kündmata jäämine ähwardawad tulewase aasta lõikuse peale mõjuda. Lüpsikarja pidamiseks ja sigade nuumamiseks wilja ei jätku. Ka hein on must ja alawäärtusline. Peale selle teeb rohke wihmasadu suurt kurja heinakuhjadele, mis madalatel niitudel pooleni wees seisawad. Sarnastest kuhjadest jääb ainult sõnnik.

Ka Wõrumaa wee all.

Põlwast kirjutatakse:

Wiimaste suurte sadude tagajärjel on Põlwa ümbruses jõed üle kallaste tulnud, nagu kewadise suurwee ajal. Soodes ja luha weerudel mädanewad heinakuhjad wee sees. Põldudel mitmel pool on wiljarõukude alla wesi kogunud; samuti on ka koristamata wiljapõldusid wee all näha. Loomatoitu on wähe kaswanud, palju on loos juba alawäärtusliseks muutunud, nüüd on weel sellestki palju wett jäänud, nii et eelolewal talwel karja toidu puudust karta tuleb.

Orawa walla mehed kaebawad:

Tänawu sügis oma juurte wihma walingutega on wist lõõnud rekordi. Isegi wanemad raugad ei mäleta, et mardipäewal Puija jõe ümbruses olew heinamaa nii laialt wee all oleks olnud, nagu tänawu. Kewadine suur wesi jäi palju taha.

Wõru ja Petseri maakonna piiri jõgi Puisa on tõusnud üle oma õrgete kallaste. Suur weekogu wiib omaga ella iõik, mis ette puutub: weepinnal on näha ujumas heinu, linu jne.

Kuhilates on wili läbi märg ja hakkab kaswama. Hobusega juurde pääsemine wihmaweega pehmeks muutunud maapinna tõttu on wõimata.

Läbipääsematuks on muutunud ka külawahelised teed. Talupidajad ise tõendawad, et ainukene wankriratta kinni pidaja on seerumm, muidu wajuks ratas jäädwalt porri.

„Kaja“ walimistagajärgi wassimas.

„Kaja's“ nr. 298 ilmus teade wallanõukogu walimise tagajärgede üle, kus seisab: „Kunda wald“ — kommunistid 7 kohta. See ei wasta tõele, sest on olemas ainult Kunda-Malla wald, kus aga kandidaatide nimekirjas üldse kommunistlist nimekirja ei olnud. Küll aga on saanud 7 kohta nõukogus wäikekoha pidajate, kehwade asunikkude ja käsitööliste ühine nimekiri. — s.

Hundid Pajusis.

Pajusi walla elanikkudele on hundid päris muhtluseks. Hiljuti murdsid need päise päewal Luige asulas mitu lammast maha. Nüüd on nad kolmel ööl hulk hanesid, kolm lammast ja ühe kuue aastase, wäärtusliku sälu maha murdnud. Peale selle weel loeri kiskunud. Kord tegutsesid nad suwel lajalt, siis peeti suur hundijaht ära, kuid näha polnud ühtki.

Kui pikkewardad puuduwad.

Keila alewist paar kilomeetrit eemale, Haapsalu maantee äärde, on läinud aastal kolm korrapärasti telliskiwihoonet ehitatud, millistele juurde ka tore kinitee wiib. — Hoonetesse on tulikardetaw ahne paigutatud — kuid, ei tea, mispärast, punduwad mainitud ehitusel pikkewardad.

Sarnased hooned peaksid lahtlemata pikkewarrastega warustatud olema, sest õnnetuste korral oleks see kogu ümbruseie hädaohtlik, eriti alewile. —t.

Petseri Luteri-usu kiriku pidulik nurgakiwi panemine.

11. now. kell 12 oli Petseris pidulik Luteruse usu kiriku nurgakiwi panemine ja kiriku aluse õnnistamine. Nurgakiwi õnnistamist toimetas piiskop Kukk, pannes kastikesega kõiki wähemaid rahasid, päewapiltlikke üleswõtteid läinud jumalateenistusist aias lahtise taewa all, sest Petseris puudub Luteri usu kirik, ühtiasi ka kiriku asutajate ja tegelaste nimekirja. Sündmusele olid kokku tulnud kogu Petseri eestlaste-luterlaste pere.

Rekord nimekirjade rohkusest Petserimaal.

38 nimekirja esitatud.

Petseri maakonnanõukogu walimistele on 38 (!!) nimekirja antud. Nendest on 31 komitee poolt korras leitud, kuna 2 weel mõnesuguseid täiendusi ja parandusi nõuawad. Antud nimekirjadest on 9 ühenduses ja liituwad — ühendatud demokraatliku nimekirjade — nimetuse all. Nendes nimekirjades esinewad esimestena: maakonnanõukogu esimees Trom, abiesimees Jesimow, maakonnawalitsuse esimees Beresin, rkl. Stherbakow, Laura wallawanem Swaner ja tuntud setu ärkamisaja tegelane preester Raag.

Sellele nimekirjade ühendusele wastukaaluks on 15 nimekirja — põllumehejate — nimetuse all, mitmesuguste „endiste“ suurustega: endine maakonnawalitsuse esimees Hannwas, endine Pankjawitsa wallawanem Orlow, endine Panljawitsa wallawanema abi Fedotow. Erandina „endistest“ wõib nimetada praegust hariduse osakonna juhatajat Grünthali ja 4 kohalist wallasekretäari.

Eesti sotsiaal-demokraatl. tööliste partei ja iseseiswa sotsl. tööliste partei liit on esitatud maakonna koolinõuniku Usaiga eesotsas. Neljanda rühmitusena on Wene rahwuslikud nimekirjad, kus esinewad: Irboska wallas — õpetaja Makarowski ja Senno wallas Mikolahin. Töölerakond ja krundimehed on esitatud end. rkl. Koemetsaga. Teised nimekirjad kannawad mõmesuguseid setu ja Wene wäikemaapidajate, kalameeste ja erapooletute nimetusi. M.

Petseris politseikordniku kallale tungitud.

10. now. wiibis Petseris kordnik Neumann linna ääres, Maslowa külas pulmapidul, kui palutud wõõras. Et aga küla pulmades riiud alalised asjad on, siis on politsei ametniku pidul wiibimine ka pidu peremehele nagu kindlustuseks. Öösi ilmunud tundmatud isikud pidumaija, küsinud, mis „wõmm“ siin õiendab, koristagu tema end kohe minema. Kordnik palunud wiisakalt käratsejaid rahule ja pannud ette, ühes pidulistega ka nuesti pealetulijatel tantsima hakata. Selle peale löödud kordnikule mingi asjaga pähe, kuna üks käratseja pussiga kordnikku raskesti selga haawanud, mis peale wiimane meelemärkuse kaotanud. Asjale saadi kohe jägile ja arreteertii wennad Winogradowid, kelledes ka Neumann haigemajas meelemärkusele tulles haawajad ja löödjad ära on tundnud. Arstlisel ülewaatusel selgus, et Neumanni haaw on elukardetaw. Winogradowid toimetati wahialla.

—ok—

„RUBEROID“

on kõige odawam ja parem katusekatmise materaa

Peaesitaja kontor „Edasi“. Tallinn, Sauna tän. nr. 3. Kõnetraat 3-69. Ruberold müüakse paremates ehitustarbete ärides.

Riigi õhukaitse.

A. St.

1.

Möödunud ilmasõda 1914—1918 a. tõi esile uue wäelisigi, õhuwäe, mis ühes teiste wäeliikidega edukalt oma ülesandeid täitis. Waenutegewus nihkus rindelt sügawale sõjataha. Rahulikud kodanikud, kes tulepitrkonnast kaugel riigi tsentrumites oma igapäewast elu edasi rühkisid ja sõjakoledusi ajalehtedest endile ettekujutasid, said uue sõjariista läbi isiklikult häda ja wiletsust tunda. Mitmed tuhanded inimest, eriti naisi ja lapsi sai hukka õhupommituste läbi. Waenuliste riikide pealinnad olid alati ärewil õhupealetungi wõimalusel nii päewal kui öösel.

Praegu walitseb rahu. Aga teritatakse usinalt sõjariistu, öeldakse — „tahad rahu — walmista sõja wastu.“ Piiratakse sõjalaewade ehitust ja häwitatakse lahingulaewu, näidates suuremeelset inimarmastust ja rahupüüdeid, kuid samal ajal walmistatakse gaase ja õhulaewu, konstrueeritakse hiigla suurtükke. Jälgides kõiki neid „rahuettewalmistusi“, näib, et suurem osa tähelpanu on pühendatud õhuwäele. Öieti on siin laks woolu märgata: ühed wõtawad õhuwäe tulewikku äärmiselt, fantastiliselt, teised nõrgalt, ettewaatlikult. Ülekaal on siiski esimestel ja nad rajawad oma põhimõtteid juba sündinud faktidele. Olgu kuidas on, töö sellel alal on energiliselt käimas, igaüks teeb niiwõrd kuidas lubab olukord ja raha. Kejktee nende kahe woolu wahel on siiski õõnäolisem — tulewases sõjas wõidab endiselt tõõr ja kahur, kuid ainult õhujõudude toasabil, wiimane kindlustab tõõgi ja kahuri otsustawa löögi.

Riigi õhukaitse tegurid tuleb kahes grupis mõista: 1) lennujõud, kui wäeliik ja 2) õhukaitse, kui seesugune oma kitsa, kuid tähtsa ülesande täitmiseks. Lennujõud sõjas täidab ühes armeega, kui abiwägi, kõik lahingu ülesandeid, pealetungil ja taandumisel. Lennujõu tegewus kooskõlastatakse armee üldtegewusega, millest kõrgemad tema strateegia ning taktika. Lennujõu põhilised ülesanded jagunewad peasjalikult järgmiselt: a) õhuluure, b) wõitlus maapealsete sihtidega, c) koostöö kahurwäega, d) sideteenistus ja e) wõitlus waenlase õhulaewastikuga.

Wiimane ülesanne nihutab lennujõu, kui armee ühe osa, õhukaitse ligidale. Siin julab nende mõlema teguri, t. o. lennujõu ja õhukaitse töö ühte, kuid mõne wahega. Nimelt: waenlase õhulaewastiku häwitamine sünnib lennujõu poolt enamasti teiste ülesannete täitmisega koos, waenlase oma territooriumil, mis on kui takistuse kõrwaldamine oma ülesande (näiteks luurekäigu) täitmisel. Kuid lennujõud tegutseb ka aktiiwselt wastase õhuwäe wastu, misjugune tegewus wäljendub: a) wastase lennukite otsimises õhus tema oma piirkonnas, eesmärgiga lahingusse astuda ja neid häwitada ja b) wastaje lennukadamate häwitamises õhupommituste läbi. Järjekiirult — lennujõud, kui armee üks liik, oma üldtegewuses, wõtab osa wastase õhuwäe häwitamisest, ja on sellepärast laubne riigi õhukaitse, mispärast neid [illegible] — õhukaitse, kui seesugust ja lennujõudu.

kui armee ühte osa mitte segada ei tule, sest mõlemil on oma otsekohesed eriliised ülesanded.

Õhukaitse ülesandeks on wastase lennukite häwitamine, kes on tunginud meie pinnale, üksiõik misjugusel otstarbel. Sarnane õhukaitse koosneb: spetsiaal kahurwäest, inseneriwäest ja lennuosadest. Õhukaitset tuleb waadelda ja mõista rahu- kui ka sõjaajal kahes osas — raioonide (teatud punktide) õhukaitse ja wäerühmituste (armee) õhukaitse. Raioonil õhukaitse haarab oma alla linnad, ühes tehaste, ladude, raudteesõlmede, sadamate ja õigi muu asemetega, millede lõhkumine sõjakäigu peale mõjuda wõib, sellega meile kahjulik. Wäerühmituste õhukaitse kujutab endast rindekaitset, haaretes oma alla wäeosade asupaiku, rinde sõjamoona, laduid, elusasemeid ja üldse õiki neid punkte, mida waenulise õhuwäe eest tarwilik kaitsta. Rinde õhukaitse liigub edasi ehk tagasi ühes lahingute käiguga, armee tegewusega, kena asetub positsioonidele ja muudab neid wastawalt selle armee tegewusele, kelle kaitseks ta on antud. Sellega on rinde õhukaitse riigi üldise õhukaitse eelkiin, mis wastase õhujõudu peab takistama: 1) tegutsemat meie armee wastu ja 2) edasi minna riigi pinnale sõjataha. Kui wastane on sellest eelkiirist üle pääsenud, siis astub tegewuse selle raioonil õhukaitse, mille pihta wastane oma löögi on määranud. Arusaadaw, et kui wastase õhujõud rindest üle minnes, tee peal sihile, üle wahepeal ajawate õhukaitse raioonide liigub, siis ta juba nende poolt edasiminekus takistatud peab saama. Sellepärast peame tunnistama, et üldise riigi õhukaitse moodustawad (lugedes waenlase poolt riigi tsentrumi). 1) Lennuwägi, kes oma üldtegewuses wastase lennukid häwitab ja sellega kaudset õhukaitset kujutab; 2) õhukaitse osad rindel, kes armeed warjawad ja õhuwaenlast üle piiri minemast takistawad ja 3) õhukaitse osad siseraal, raioonides, kes läbimurdunud wastase õhujõudu peawad tagasitõrjuma ja häwitama, oma piirkonda kaitstes õhupommituste eest.

2.

Õhukaitse, rindel kui ka raioonides, nagu eelpool lühidalt öeldud, koosneb spetsiaal kahurwäest, inseneriwäe ja lennuwäe osadest. Spetsiaal kahurwäe all tuleb mõista zeniitkahurwäge. Kohe ilmasõja aguses, kui lendmasin ikka rohkem hakkas kahju tooma, eriliised häwitajad lennukid weel wäljakujunemata olid, wõeti tarwitusele wastuabinõuna kahur. Aguses ei olnud mõjuwaid zeniitkahuriisi, sellepärast kasutati harilikke kahuriisi, neid wastawalt üles seades. Peab ütlema, et see suurt asu ei annud: lasknine õhus kiirelt edasiliikuwa, õrgust ja kursi muutwa lennukit pihta nõuab eriliist meeskonna ettewalmistust, eriliist lasketoodi ja mis õige tähtsam — eriliist sõjariista, mida ei saanud olla ülesseatud 3 tollilisel wäljakahurid. Sõjawägi nägi selles lasknises lihtsalt laengute kulutamist, kuna lenburid ütlesid, et nad harwase tulistamise peale wilistawad. Kuid lood muutusid peale seda kui kohale ilmusid kergemad ja raskemad zeniitkahurid, kui wälja töötati lasketoodid ja meeskond õpetatud sai. Sõjalaesid hindawad 1918. a. juwel zeniitpatareide poolt mahalaastud lennukite arwu 30 protl. peale. Sellega tuleb tõsiselt arwestada. Praegusel ajal on zeniitkahur niiwõrd arenenud, et suudab lennukiga wõitelda. Sõjakoolis näitus seks Inglismaa õhukaitse põhijoone, näitab filma, et peal häwitajate lennukite kõrwal suuremat tähtsust zeniitkahurwäele antakse.

Waatleme aeroplaani lennutaktikat. Praeguse aja lennuki kiirus on keskmiselt 200 klm. tunnis. Päewal saab lennuk wähemalt 2000 mtr. õrgust hoidma, et luurata, pomme heita ehk fotograafeerida. See on keskmine norm. Kuid peame silmas pidama, et lennuk tähtsatel kordadel, kui seda olukord ehk ülesanne nõuawad, minimaalset lennuõrgust wõib tarwitada, mis oleks 500 mtr.; teiselt poolt, lennuk wõib meile hädaohtlik olla, tegutsedes 8000 mtr. õrgusel. Öösel, pimeduses, ja pea enamasti, lennatakse wäiksel õrgusel, 500—2000 mtr., et parem oleks orienteerida, ja kergem oleks pomme täpselt märki heita. Siis peame weel mäletama, et lennuk kiirelt õrgust wõtab ja seda wähendab, pöörauguid wäledalt toimetab. Sellest on selge, et zeniitpatareid, päewal kui ka öösel tegutsemiseks, peawad olema warustatud relwadega, mis suurdaks õrgele kui ka madalale lasta, kiirelt sihti muuta ja kiirelt tulistada. Kõiki neid omadusi ühele relwale kombineerida pole wõimalit, sellepär. on zeniitpatarei warustus kujunenud järgmiselt: kaugelaskjad zeniitkahurid, seejuures wõimalikult kiirelt tulistawad—laskmiseks suurtele õrgustele, kuni 9000 mtr. ja enam; kerged zeniitkahurid, kiirelaskjad, laskmiseks 1000 mtr. kuni 5000 mtr.; ja weeled kuulipildujad, laskmiseks kuni 2000 mtr. Ainult nende relwade kombinatsioon wõib anda hea wõmaluse päewal ja öösel lennukide wastu wõidelda. Tagajärg ei olene aga ainult nende relwade kombinatsioonist, waid ka turbawal määral relwade arwust. Kuiwõrd suur peab olema tarwiliku raioonil õhukaitses zeniitkahurite ja kuulipildujate arw (patareide üksused) oleneb ära 1) raioonil suurusest; 2) maastiku karakterist ja 3) waenlase õhujõu suurusest ja taktikast.

Järgmisena peame lähemad zeniitkahurwäe ülesanded, misjugused oleks: a) tõkketule loomine ümber kaitsetawa raioonil, mis peab olema mõjuw, b) ühes tõkketulega lennukite gruppide tulistamine eesmärgiga—häwitada lennukid esiteks, ja teiseks, grupi killustamine, et meie häwitajad wastast üksikult õhulahingus alla lasta wõiksid, c) lennukite grupi kui ka üksikute lennukite tulistamine sihi kohal ja d) tulistamine eesmärgi ja metoodi järele, nagu öeldud punktis b, wastase lennukite äralennul.

Zeniitpatareid rinde õhukaitses peawad olema kergelt liikuwad, et oma seisukohta muuta, mis on tingitud—rinde (frondi) liikumisest, wäeosade gruppeerimisest ja iseenda kaitsest (pommitus õhust, wastase kahurwägi). Raioonil õhukaitses on sellel alal zeniitpatareide kohta wähemd nõuded, kuid peab arwestama enesekaitse otstarbel asupaiga wahetusega ja liikumisega edasi ehk tagasi taandumisel ehk rinde kaugele edasiminekul, millega raioon õhukaitset täieliselt ehk osaliselt enam ei waja. Näib, et peawad olema zeniitkahurid olalised, kohtadele asetatud ning autodel kiirelt edasiliikuwad.

Õösel on zeniitkahur ja kuulipilduja pime. Kui sellest pimedust üle ei saa, siis ei ole neist relwadest kasu, öösel aga sünnitawad kõige laialautuslisemad ja häwitawamad pommitamislennud. Wastase lennukite leidmist pimedas ja kättenäitamist kahurwäele ning [illegible] projektorid ja kuulamis-

punktid. Kuulamispunktid saawad asetatud kooskõlas patareide ja projektori jaam. seisukohtadega, arwesse wõttes wastase lennuliine ja raioone õhukaitse iseloomu. Projektorite jaamad asuwad samadel tingimistel. Nende tehnilise abinõude arw ja omadus peab wastama lennukite tegewuse taktikale ja arwule, eriti raioonil suurusele. Projektorite arw ja asuparik peab wõimaldama nii suurt walgustust, et zeniitkahurwägi wabalt tegutseda saaks. Side kuulamispunktide, projektorite jaamade ning zeniitpatareide wahel peab olema absoluut korralik, ilma wahejaamadeta, et liiweli teateid anda liginewa õhuwaenlase üle (suleku sihi, õrgus, arw). Kõik need tehnilised abinõud, mis koondatud inseneriwäe üksustena, et olla kiirelt ümberasetatawad, peawad olema liikumise suhtes küllalt wõimelised.

Õösel tarwitatakse tähtsamate sihtide kaitseks õhupealetungi eest õhutõkkeid. Need on õhupallidel (850 kuni 1500 kub. mtr.) ülestõstetawad õrgud, kuhu waenlase lennuk sissesõitudes alla kukub. Õrgud kunagi sihi eel ja sarnasel õrgusel, misjugust õõsel pommitamisel waenlane tarwitab. Ei ole põhjust igakord neid õhutõkkeid päewal waenlase eest warjata, sest teadmine sarnasest asjaolust mõjub lenduri peale tuntawalt, sunnib teda kas ennem sihti oma pommid maha heitma ehk jälle nii õrgele minema, kus täpne trehwamine wõimata.

Neadle õhukaitsena tarwitatakse maskeerimist, ehitades walemaastiku, t. o. ehitusi, puid, teesid jne. — Sarnased maskeerimised ei täida aga mitte kaua oma ülesannet, sest päewawalges, mõne aja jooksul, saab wastane selle üle selgusele jõudma.

Summeerides ülaltoodud, peame tunnistama, et zeniitkahurwägi warjab omas tegewuses, eriti õösel, kaasabi. Selle kaasabi annab inseneriwägi, mille üksused organiseeritakse ja warustatakse, wastawa meeskonna juures, projektoritega, kuulamisaparaatidega, õhutõketega ja sideabinõudega.

Neil põhjustel on inseneriwäe osade, kes kuulawad õhukaitseõse, ülesandeks: 1) kuulata ja kätte juhataba waenlase õhujõu liginemise suuna, õrgust ja arwu; 2) öösel walgustada wastase lennukid, neid sellega kätte andes zeniitpatareidele ja meie häwitajatele; 3) luua laialautuslist sidet õhukaitse raioonis; 4) ehitada õhutõkkeid eriliselt tähtsate sihtide kaitseks ja 5) korraldada maskeerimise töid.

Zeniitpatarei koosneb 8 kahurist ja 8 kuulipildujast, tuleükrusena loetakse 2 ehk 4 kahurit. Projektorite kompanii koosneb 4 rühmast, igas rühmas kuus projektorit ja kaks kuulamisjaama. Koostegewusel on tarwitusel järgmine wahekord — üks zeniitpatarei ja wähemalt üks projektorite rühm.

Häwitajate lennukite grupp määratakse rinde ehk raioonil õhukaitsesse kohapeal asuwast lennuosast. Häwitajate grupp wähemalt 8 lennukit, wahekord (oleneb raioonil ulatusest, tähtsusest ja wastase õhujõu tegewusest) zeniitkahurwäega järgmine: üks grupp, kaks patareid. Nende häwitajate ülesandeks on: riigi territooriumile tunginud wastase lennukitega õhulahingusse astuda, eesmärgiga wiimaseid alla lasta, misjuures tegewus järgneb kahte perioodi — enne wastase sihile jõudmist ja sihilt tagasiminekul.

(Järgneb.)

Warsti j
„Kung
T
Linna elektrij
katla
mõni juba nädala eest Lon
teels saadetud, ei ole torm
jõel ikka weel kohale jõud
wahepeal Kopenhaagenis
homme Tallinnas olema.
Prantsusmaal walmis
meie katlale on juba sad
laadimiseks wõtta. Ilmar
küttekolde ehitustööd on
uue katlamaja sisemised e
pea.
Ülüriseaduse muut
tuleb linna korterikomisja
jõupäewa õhtusel koosoleku
Linna uue weewä
küsim
wõetakse linna walgustu
mise komisjonis arutusele
olekul. Eeltöödeks ja
tarwis juba warem walitu
sõisew asjatundjate komis
mõdega tehtud töö üle.
Ülemiste järwe
olemata
84 tolli üle hariliku kõ
osa wee merde lask
Eile olt Ülemiste järw
üle hariliku seisu kõrgem.
kust järwes ei ole wiima
jooksul olnud ja weepind
ümberringi kallast koha
latuselt.
Üleliigse wee merde
nawu haruldaselt suurte
wate sadude tagajärjel ko
nud neljapäewast saadik
negne westwäraw awatud.
Uued tunnniäi
jaam
Kohalises raudteejaam
näitajad, mis oma õige a
õige tihti lahtlased näsid
datud ja asemele on uus
wälimuse poolest kaunis
täpsemalt õigst aega
on uued tunniäitajad ta
0—12 ja 0—24 waatus
nongide liikumise jälgimi
selle kellaajad 0—24 näi
gendab.
Põhja panga era
koosol
peeti läinud pühapäewal
pitaali 10 miljoni marga
wälja andes 40.000 uut
Aktsiate realiseerimise hi
marka aktsia eest, mis
31. jaanuarini tasuda tul
aktsiate peale wõeatkse
1923. a.
Üürnikkudeselt
peakooso
läinud pühapäewal aruta
musesse puutuwaid küsimu
korterikriisi wastu tagajä
peaks hakkama. Põhjalik
tarwilise statistilise mater
nistati edasilükkamata ta
tati seltsi juhatust selleks
määramiseks linnawalitsus
Wälgehakkawate
on läinud nädalal (4.—
poolt tarwishoiu osakonna
tõbe 2, leetrid 1, sarlakid
gust 2, kõhukoolatõbe 4, p
kust 16 juhtumisel, kokku
Wäärtides eelmise nä
arw 18 wõrra tõusnud.
J
Kirjas
Pollume
T
Gummerus-Kitha
Müügil: K-U. „
Tartus,
kaupluste

kirjade rohkuses erimaal.

ekirja esitatud.

nanõukogu walimistele on nud. Nendest on 35 konti- itud, kuna 2 weel wõnesu- parandusi nõuawad. Antud ühenduses ja Liituwad okraatliku nimekirjade — es nimekirjades esinewad nanõukogu esimees Trom, , maakonnawalitsuse esi- Etherbakow, Laura walla- tuntud setu ärkamisaja te- ag.

jade ühendusele wastukaa- ja — põlluharijate — ni- uguste „endiste“ suurustе- nawalitsuse esimees Ham jawitsa wallawanem Or- jawitsa wallawanema abi „endistest“ wõib nimeta- iduse osakonna juhatajat halist wallasekretääri.

emokraatl. tööliste partei öölste partei liit on esita- linõuniku Usaiga eesotsas- ena on Wene rahwuslikud newad: Irboska wallas — ki ja Senno wallas Miko- ja krundimehed on esita- metsaga. Teised nimekirjad guseid setu ja Wene wäike- meeste ja erapooletute ni- M.

olitseikordniku e tungitud.

is Peseris kordnik Neu- , Maslowa külas pulmapi- wõõras. Et aga küla pul- ed asjad on, siis on polit- l wõibimine ka pidu pere- lustuseks. Õõsi ilmunud pidumaija, küsimud, mis dab, koristagu tema end Kordnik palunud witsakalt ja pannud ette, ühes pi- i pealetulijatel tantsima ha- löödud kordnikule mingi na üks märatseja pussiga selga haawanud, mis pea- emärkuse kaotanud. Asjale ja arreteertti wennad Wi- des ka Neumann haigema- e tulles haawajad ja löö- nud. Arstlisel ülewaatusel nni haaw on elukardetaw- bimetati wahialla.

—ok—

BEROID“

parem katusekatmise materaa ntor „Edasi“. Tallinn, Sauna aat 3-69. Ruberoid müüakse bete ärides.

nktid saawad asetatud kooskõlas ri jaam. seisukohtadega, arwesse uline ja raioone õhukaitse tjeloo- amad asuwad samadel tingimis- e abinõude arw ja omadus peab tegewuse taktikale ja arwule, le. Projektorite arw ja asupaik i juurt walgustust, et zeniitkahur- da saaks. Side kuulamispunktide, ning zeniitpatareide wahel peab ralit, ilma wahejaamadeta, et liginewa õhuwaenlase üle (tuleku õit need tehnilised abinõud, mis ne üksustena, et olla kiirelt üm- ad olema liikumise suhtes küllalt

e tähtsamate sihtide kaitseks õhu- õõlicid. Need on õhupallidel (850 .) ülestõstetawad wõrgud, kuhu seicttudes alla kukub. Wõrgud annasel kõrgusel, misugust õõsel ane tarwitab. Ei ole põhjust iga- päewal waenlase eest warjata, est asjaolust mõjub lenduri peale eda kas ennem sihti oma pommid lle nii kõrgele minema, kus täpne a.

a tarwitatakse maskeerimist, ehita- s. o. ehitusi, puid, teesid jne. — rised ei täida aga mitte kuna oma pawalges, mõne aja jooksul, saab elgusele jõudma.

laitoodud, peame tunnistama, et sab omas tegewuses, eriti õõsel, abi annab inseneriwägi, mille ül- e ja warustatakse, wastawa mees- ettoritega, kuulamisapparaatidega, binõudega.

n inseneriwäe osade, kes kuuluwad deks: 1) kuulata ja kõike juhatada ginemise suuna, kõrgust ja arwu; a wastaje lennukid, neid sellega tareidele ja meie häwitajatele; 3) jideid õhukaitse raioonis; 4) ehita- selt tähtsate sihtide kaitseks ja 5) imise töid.

osneb 8 kahurist ja 8 kuulipildu- ootaje 2 ehk 4 kahurit. Projekto- neb 4 rühmast, igas rühmas kuus kuulamisjaama. Koostegewusel on wahekord — üks zeniitpatarei ja ktorite rühm.

uksse grupp määratakse rinde ehk tohapeal asuwast lennuõõsist. Hä- hemalt 8 lennukit, wahekord (ole- est, tähtsusest ja wõiakse õhujõu purwäega järgmine: üks grupp, e häwitajate ülesandeks on: rüüt ginud wastaje lennukitega õhu- eesmärgiga wiimaseid alla lasta, järgneb kahte perioodi — enne nist ja sihilt tagasimineku- (Järgneb.)

Tallinnast.

Linna elektrijaama uued katlad,

millest juba nädala eest Londonist asr. „Scitiol“ teela saadetud, ei ole tormiste ilmade tagajärjel ikka weel kohale jõudnud. Laew peatas wahepeal Kopenhaagenis ja peaks tänahõmme Tallinnas olema.

Prantsusmaal walmistatud küttekolle ühele uuele katlale on juba sadamasse jõudnud ja laaditakse wõlsa. Ilmarise tehasest tellitud küttekolde ehitustöö on lõpule jõudmas. Ka uue katlamaja sisemised ehitustöö lõpetatakse pea.

Ilüriseaduse muutmise küsimus

tuleb linna korterikomisjonis arutusele neljapäewa õhtusel koosolekul.

Linna uue weewärgi ehitamise küsimus

lõbetakse linna walgustuse ja weemurdsemise komisjonis arutusele reede õhtusel koosolekul. Eelöödeks ja tehnilise korralduse tarwis juba warem walitud inseneeridest koosseisew asjatundjate komisjon esineb seal arutadega tehtud töö üle.

Ülemiste järwe weepind enneolemata kõrge.

64 tolli üle hariliku kõrgem. Weewäram osa wee merde laskmiseks awatud.

Eile olt Ülemiste järwe weepind 64 tolli üle hariliku seisu kõrgem. Sarnast wee rohkust järwes ei ole wiimaste laheksimne aasta jooksul olnud ja weepind wõtab enese alla ümberringi kallast kohati mitmekümne sülla laiuselt.

Üleliigse wee merde juhtimiseks, mis tänawu haruldaselt suurte wahetpidamata kestwate sadude tagajärjel kogunud, on juba läinud neljapäewast saadik järwe wana peetrisegne weewäraw awatud.

Uued tunnimäitajad Balti jaamas.

Kohalises raudteejaamas on endised tunnimäitajad, mis oma õige aja näitamise poolest õige tihti kahtlased näsid olewat, nüüd kõrwaldatud ja asemele on uued paigutatud, mis wälimuse poolest kaunis nägusad, ning täpsemalt õigst aega näitawad. Samuti on uued tunnimäitajad tapelt numbritega, s. o. 0—12 ja 0—24 waeustatud, mis reisijatele rongide liikumise jälgimist sõiduplaanist, kus selle kellaajad 0—24 näidatud, tuntawalt kergendab.

Põhja panga erakorraline peakoosolek

peeti läinud pühapäewal. Otsustati põhikapitaali 10 miljoni marga wõrra suurendada, wälja andes 40.000 uut aktsiat, a 250 mk. Aktsiate realiseerimise hinnaks määrati 450 marka aktsia eest, mis kolmel tähtajal kuni 31. jaanuarini tasuda tuleb. Tellimisi uute aktsiate peale wõetakse wastu kuni 30. now. ü.623. a.

Iüriniikkudeseltsi „Iüriniku“ peakoosolekul

läinud pühapäewal arutati mitmeid üüriküsimusesse puutuwaid küsimusi ja kaaluti, kuidas korterikriisi wastu tagajärjekkalt wõitlema peaks hakkama. Põhjalik korterite ülelugemine tarwilise statistilise materjaali saamiseks tunnistati edasiliikkamata tarwilikuks ja kohustati seltsi juhatust selleks tarwiliste kulude määramiseks linnawalitsuse ees samme astuda.

Külgehakkawatest haigustest

on läinud nädalal (4.—10. nowembrini) arstide poolt tarwishoiu osakonnale teatatud: kurgutõbe 2, leetrid 1, sarlakid 6, silmamõrja haigust 2, kõhukoojatõbe 4, paratüüfust 1 ja tüüfust 16 juhtumisel, kokku 32 juhtumist.

Wõrreldes eelmise nädalaga on haigustearw 18 wõrra tõusnud.

Loengud eluteadusest.

Näitus „Inimese“ esitaja Dresdeni terwishoiu muuseumi poolt dr. med. R. Engelhardti loengud, mis selle ja järgmiste nädalate wältusel (16., 19. ja 21. now.) mustapeade klubi saalis peetakse, käsitawad küsimust eluteaduse (bioloogia) mõttest ja wäärtusest meie hariduse ja kultuuri kohta.

Kolmes loengus — „Haridus ja eluteadus“, „Inimsoo mõistatused“ ja „Orgaaniline kultuur kui Goethe päranduse“ selgitab dr. med. R. Engelhardt eelpähendatud küsimust. Kõik kolm loengut moodustawad terwiku, kuid wõimaluse järele on ka hoolt kantud, et iga üksik ümmarguse pildi pakuks.

Kõige paremad

jalanõud kannawad kaitsemärki

UNION

Tallinna seminaari „Õppur-Kogu“.

Tallinna seminaaris kutsuti ellu „Oppur-Kogu“ juba aastal 1920. Esimestel eluaastatel ei awaldanud ta suuremat tegewust ega elumärki. Õpilaste isetegewus awaldas ennast üksikute ringide näol ja sellel ajal tegutses neid kaks — kuni kolm. Alles läinud aasta sügisel algas „Õppurkogu“ tegewuses tõusuaeg ning ta hakkas oma paberlisi põhikirja punkte elustama ja oma õigusi maksma panema. Peale jõulud tulid astuda suuremad sammud, mis tekitasid ärewust, mis kestab kuni siiaajani. Endised ringid tulid likwideerida ja üldine organiseerimistöö wiia „Õppurkogu“ põhikirja alusele. See töö polnud lihtne, hoiti kramplikult kinni wanast. Üldse olid ärewad päewad, peeti ägedaid 3—4-tunnilisi koosolekuid üksteise jänele kuni kewadeks asi enamwähem õigetes rööbastes liikuma hakkas. Kewadel seati „Õppurkogu“ eelarwe ja tegewuskawa kokku tänawuseks aastaks õige suurejooneline ja paljutõotaw. Eelarwe aastane läbikäik tasakaalus 270 tuhande marga peal, mis haruldane meie kooliorganisatsioonile. Sügisel taheti asuda hooga tööle.

Nüüd on ka esimesed sammud astutud. Pühapäewal, 11. now. oli esimene „kaswandikke õhtu“ sellel aastal. Käsitusel oli teema „Õppurkogu“, tema head ja halwad kiljed.“ Algus pakkus juba teist pilti eelmistega, õpilasi oli haruldaselt palju, rohkem kui kunagi warem. Referaat ei wõinud hiilgada. Kuid läbirääkimised töid elawust. Toodi esile nii mõnedki uued mõtted õpilaste omawalitsuse korraldamise kohta, mida wõimalust mööda kohe teostama hakatakse. Kogu arutus kestis kolm ja weerand tundi. Nagu näha, on seminaaris jõutud üle sellest õpilasliikum. surnud punktist, milles asuwad praegu teised Tallinna keskkoolid ja õpilased on ise oma asja korraldam. asunud. Sellega on ka selgetaw see iseäraline nähtus et E. R. R. keskliidu asemikkekogu koosolekust oli seminaar ainus osawõtja Tallinna koolidest. W.

Eestis paremat paberosse ei ole kui

„E w a“

10 tk. 15 m.; 20 tk. 30 m.

O-ü. „TUBAK“.

Õpereis Soome raamatukogudesse.

Soome raamatukogude korraldusega tutwunemiseks ja Soome linna raamatukoguhoidjate päewast osawõtmiseks korraldab Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing õpereisi Helsingi. Ärasõit Tallinnast 23. nowembril kell 1 päewal. Tagasisõit 26. nowembril. Laewasõidu kulud kannab ühing.

Osawõtta soowijaid ühingu liikmeid palutakse üles anda kuni 19. now. ühingu juhatusele (Tallinna linna raamatukogu). Ülesande lehele tuleb nimi, eesnimi ja wanadus ära tähendada.

Peawesti saadiku A. Cerchini pidulik jumalateenistus

katoliku kirikus läinud pühapäewal olt rohkesti huulajaid kokku tõmmanud. Saadiku teenistuskõne oli sihitud katolikuusu laienemise edendamiseks Balti maadel.

Tallinna kesk- ja kutseõpilaste karskusühingute koonduse juhatus

otsustas ennem jõulut korraldada suurema kontsert-mitingu „Estoonia“ kontsertsaalis, kas 9. wõi 16. detf. Kõned käsitawad noorsoo- ja karskusküsimust. Kõnelejateks on eite nähtud: hrad J. Tõmisson, W. Ernits ja P. Hamburg. Muusikalist osa täidawad saali noorsoolitidu laulukoor ja üksikud solistid, kes pole weel täiesti kindlaks määratud, arwatawasti oreli sooli hra A. Kasemets ja deklamatsioonid pr. H. Gleser.

Jõulu eel on kawatsus korraldada weel üks kirjandusline õhtu, laiema kuulajate ringile meie tähtsamate kirjanikkude osawõttel. Samuti kutsutakse ellu weel enne jõulu „Oppering“, mille ülesseatsed juba koolidesse laialisaadetud M.

Teater ja muusika.

„Estoonia“ teater.

Täna, teisipäewal, esietenduseks Wildrac'i komöödia „Aurik Tenacity“. Esietenduste abonnement kaardid maksiwad. Homme, kesknädalal, alanõatud hindadega „Madame Pompadour“. Teatribüroo.

Draamateater.

Homme, kolmapäewal, wiiendat korda „Naiste mäss“ (Fuente Ovejuna).

Laupäewal esietenduseks „Pulmapäew“, nall 4 waatuses. Teatribüroo.

„Aurik Tenacity“.

Nii on naljamängu nimi, mis Charles Wildraci teosena oli üks huwitawamatest esietendustest Pariisi „Vieux colombier“ teatris pärast ilmasõda. Näitejuht Karl Noorlein. Peategelased prouad Pinna, Kuusmann ja härrad Kurnim, Lüdig ja Lipp. Teatribüroo.

Konsertmaatoriumi õpilaste õhtu.

Teisipäewal, 13. now. pannakse toime „Estoonia“ kontsertsaalis konserwatooriumi poolt 2. õpilaste muusikaõhtu. Segaeeskamas äratawad erilist tähelepanu orkestri, oreli ja ensambli (cello) klasside õpilaste ettekanded. Puhas sissetulek läheb „Õpilasabi“ kassa heaks.

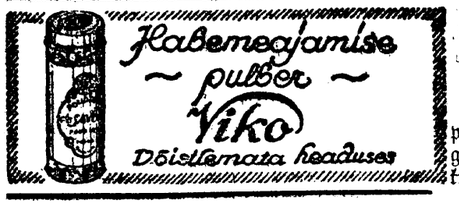

Sport.

Rahwuswahelised maadluswõistlused Kalewis.

Laupäewal ja pühapäewal olid „Kalewi“ korraldusel Tallinnas suuremad rahwuswahelised maadluswõistlused, millest osa wõtsid 33 paremat maadlejat, neist olid 29 kodumaalt, 3 Lätist ja 1 sakslane. Wiimastest tulid kohale aimult üks: lätlane Bauman. Wõistlustest olid paljudki huwitawad paarid, mida hea meelega waadata wõis.

Wõistluste tehnilised tagajärjed olid:

Kärbeskaal: Kurwits (Tartu Kalew), Pärn (Tall. Kalew), Lõwi (Tall. Kalew).

Sulgkaal: Pütsepp (Tall. Kalew), Wäli (Sport Tall.), Kootman (Kalew).

Kergekaal: Kusnets (Sport), Praks (Sp.), Küpp (Kalew).

Keskkaal: Kullisaar (Kalew), Ratassepp (metsik), Laurberg (Kalew).

Poolraske kaal: Steinberg (Sport) Loo (Sport) Puhkur (Kalew).

Raskekaal: Peterson (Sport), Baumann (Krause-Riia), Baltimaut (Kalew).

Punkte said: „Kalew“ — 14, „Sport“ — 12, Tartu „Kalew“ — 3, Riia „Krause“ —2.

Eesti Ajakirjanikkude Albuum

„Õitsituled II“

on trükis ja ilmub lähemal ajal müügile.

Sisu: Nowellid, luuletused, kirjeldused, arwustused, memuarid, elulood, käekirjad jne.

Autorid: Ajakirjanikud, kirjanikud, luuletajad, riigimehed, kunstnikud, eriteadlased.

Jlustused: Näopildid, maastikud, sündmused, karikatuurid, kogupildid jne.

Hind 100 marka,

Õnnetused ja kuritöö.

Puhkepäew ja wiin.

Rahe päewaga 36 joodikut tänawalt arestimaija.

Läinud laupäewal ja pühapäewal on politsei kokku 36 joobnud inimest tänawalt kõrmitsemast arestimaija paigutanud. Nähtawasti on wihmased ilmad ka nende arwu wähendanud, sest eelmistel pühap. ja laupäewadel kui ilmad tänawal wiibimiseks soodsamad olid, kõikus arestimajas magajate joodikute arw ikka 50—60 ümber.

Tulikahjud.

7. now. õõsel on Pärnumaal, Polli wallas Karl Puutse elumaja ühes rehega ära põlenud.

8. now. hommikul on Wirumaal, Püssi wallas taluomaniku Johan Kaldese heinakuhi ära põlenud. Omaniku kahju 9000 mk. Heinakuhi oli põlema süüdatud.

7. now. õõsel on Wiljandi wallas taluomaniku A. Kurikoffi päralt olew rehi iihes masinakuuriga ära põlenud. Tulle on jäänud ka rehepeksumasin ühes aurukatlaga. Tuli on alguse saanud arwatawasti aurukatlast, millega päewal rehte peksieti. Omaniku kahju ligi miljon marka.

Tuul purjeka madalikule ajanud.

Õõsel wastu 4. now. on tuulest Kesselaidu madalikule, Saaremaal, uhutud Saksa kahemastiline mootorpurjek „Meeri“, mis lauakoormaga Soomest Daani teel oli. Laew on ilma wigastusteta, kuid lahtipääsemiseks tarwitab kõrwalist abi. Laewa meeskonnaga õnnetusi ei ole.

Tulikahju Lembitu tänawal.

Pühapäewa õhtul kella 10 ajal pääsis tuli Lembitu tän. 9 majas elutseva Marie Mahlowi kojakapis, teadmata mis kombel lahti, kuid kustutati kohale rutanud tulitõrjujate poolt ära, ilma et oleks suutnud laiemale laguneda. Tule läbi saadud kahju on weel selgumata, kuid arwatawasti ei ole see suur.

Metsik mees.

11. stp. tehti protokoll Kungla tän. nr. 10 elutseva raudteetehaste töölise Reinhold Tartu peale, kes joobnud olekus oma naist Liisa Tartut peksis, ning wiimast niiwõrd wigastas, et haigemaija tuli paigutada.

Wargad kioskisse murdnud.

Õõsel wastu pühapäewa on wargad Baltiski maanteel nr. 48 Hans Uusneri kioskisse luku purustamise teel lahti teinud ja kioskist mitmesugust kaupa umbes 7000 marga wäärtuses ära wiinud.

Lubata ja plaanita ehitus.

11. stp. tehti protokoll junt Haim Citroni peale, kes Wolta ja Wabriku tänawate nurgale ilma linnawalitsuse loata ja plaanita kuurid oli ehitanud.

Surm joomise tagajärjel.

Õõsel wastu pühapäewa leiti Joan Jaani p. Lintrop Kopli tänawalt joobnud olerus ning wäheste elumärkidega lamamast. L. taheti Balti puuwilla wabriku ambulantsi saata, kuid wiimane heitis teel hinge. Surma põhjus ebialgul selgumata.

Salawiin Koplis.

Laupäewal panid politseiwõimud Koplis, Wene teh. nr. 105 elutseva Anna Persmanni korteris läbiotsimise toime, sest saadud teadete järele pidada P. salaja wiinaga hangeldama. Läbiotsimisel leiti Persmanni kortersist 5 pudelit umbes 2 ja poole toobi piritusega.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Kaskiankа. Anton Tshehhow. Tõlkinud J. Kärner. R. Kiwiti illustratsioonid. 40 lhk. Noor-Eesti lasteraamatud. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1923.

„Iiliõpilasleht“ nr. 9 — 7. 11. 23. Eesti iiliõpilaskonna häälekandja. Peatoim. Rich. Janno.

Wastutaw toimetaja T. Tomp.

Wäljaandja: Kirjastusühisus „Waba Maa“.

JÕUDNUD MÜÜGILE

Kirjastus-Ühisuse „AGRONOOM'I“

Pollumeke taskukalender 1924.

Toimetanud M. PILL ja J. HÜNERSON.

Üheksas aastakäik

HIND MK. 200.—

Gummerus-Kilthau Hobusekasvatuse käsiraam. II osa

Hind Mk. 175.—

Müügil: K-Ü. „Agronoomi“ ladus: Tallinnas, S. Roosikrantsi tän. 12. — Tartus, Holmi tän. 12. — Eesti Seemnewilja- ja Tarwitajate ühisuste kauplustes, nõisama ka suuremates raamatukauplustes.

K-Ü. „Agronoom“.

Kõiki huwitab Robinson Kruuso Daniel Defo

Estoonia teater.

Teisipäewal, 13. nowembril
kell ½8 õhtul
Eksetendusels
„Aurik Tenacity“
E. Wildrac'i komöödia 3 w.
Eksetenduste abonement-kaardid makswad.

Reeskädalal, 14. nowembril
kell ½8 õhtul
Alandatud hindadega
„Madame Pompadour“
Leo Falli operett 3 w.

Draamateater.

Kolmapäewal, 14. nowembril
Lope de Vega
„Naiste mäss“
(Fuente Ovejuna)
Algus kell ½8 õhtul.

Laupäewal, 17. nowembril s.a.
Eksetendusels
„Pulmapäew“
Wilhelm Wolterfi ja Königsbrunn-Schaupi naljamäng 4 waatuses.
Algus kell ½8 õhtul.

Ettewalmistusel:
„Maria Stuart“
Kassas müügil abonement-kaardid täiskaswanute ja laste eksetendustele.
Pääsetähtede eelmüük igapäew kella 11—1 e. l. ja 5—8 õht. teatrikassas ja Reisibüroos kella 10—4. pl.

Rahwaaed.

Juht Paul Pinna.

Teisipäewal, 13. nowembril
I.
„Kui wanad härrad sundlewad“
Üks fissekukkumine 1 waatuses.
Peaosas Paul Pinna.
II.
Ajalehesed päewakajad.
III.
„Wabariigi head walmud“
Poliitiline rewüü 1 waat.
Algus kell 8 õhtul.

Reeskädalal, 14. nowembril
Üldhindadega
„Paha seeme“
Otto Fischeri rahwatükk 4 waatuses.
Algus kell 8 õhtul.

Neljapäewal, 15. nowembril
Eksetendusels
„Härrad pojad“
Lawastaja ja peaosas Paul Pinna

Saksa teater.

Neljapäewal, 15. nowembril
Naljamäng — Uudis
„Die Balerine des Königs“
(Frederikus Rex — Bild aus seinem Leben).
2. Stein'i ja R. Dresher'i komöödia 4 waatuses.
Algus kell 8 õhtul.
Piletite hinnad 350—50 mrk.

Pühapäewal, 18. nowembril
Päewane laste-etendus
„Der kleine Lord“
Elu etseeni lastele 3 aktis tuntud samanimelise romaani järele H. Burnett'i.
Algus kell 3 päewal.
Piletite hinnad 150—30 mrk.
Järgmine etendus esmaspäewal, 19. nowembril.

kõrwaldab :: kõhu kinnioleku, ::
Uiitora maitse.

Wene teater.

Direktor A. W. Pronikow.
Saksa teatri ruumides.
Teisipäewal, 13. nowembri
E. T. Schitzaretwa osawõttel
„Вторая молодость“
P. Neweschin'i draama 4 w.
Algus kell 8 õhtul.

Reedel, 16. nowembril s. a.
W. J. Likatschew'i osawõttel
„Король Дагоберъ“
Riwoir'i komöödia 3 w.

23. nowembril s. a.
W. J. Likatshew'i tulaõhtu.

Teater „Kirew Mask“

Narwa mat. 13.
Tel. 19-67.
Täna, 13. nowembril
I.
„Wäike Klaudine“
Struisky operett.
II.
Kirew osa.
III.
„Joure-fixe“
(Meil on kõigis rõilalised)
P. J. farss 2 waat.
Algus kell 7 ja 9 õhtul.
Pileti hinnad harilikud.

Ämmaemand Anna Jõgi

Baltiski mnt. 31, krt. 1.

Puhastage

kõik metall-asjad wedelik
„Brasso'ga“

Riigi Raudteewalitsuse Warustusosakond
ostab
kinnisel wõistluspakkumisel umbes 450 pd.
bensiini.
Eestikeelsed pakkumised, Mk. 20.— tempelmargiga, kinnistes pitsseritud ümbrikudes, pealkirjaga: „Bensiin“, ära anda Warustusosakonda, Tehnika tän. nr. 16, tuba 2. kell 10 hom. 30 nowembril 1923 a.
Sealsamas, tuba 15, bensiini tehnilised tingimised saadawad kella 9—12.
Hinnad, mis kindlad 10 päewa, üles anda E. markades franko raudtee pealadu.

„Brasso“
Metallipuhastuse määre

Tallinna Linnawalitsuse Hoolekandeosakond
ostab
250 pd. häid
kapsaid
oma wanadekodude jaoks Pakkumised esitada osakonnale, Wabaduse puiestee Nr. 4, tuba 1, kuni 17 now. s. a. tööpäewadel k. 9—1 p. l.
Tallinna Lw. Hoolekandeosakond.

ENGROS - LADU

E·N·G·R·O·S — L·A·D·U

KALOSSID
ТРЕУГОЛЬНИК
ЗАВОД № 1 ПЕТРОГРАД
HUTCHINSON
ETABLISSEMENTS — HUTCHINSON — PARIS
THE WORLD SHOE
HARBURGER GUMMIWARENFABRIK PHÖNIX A/G. HARBURG A/D. ELBE
F. BADENDIECK & KO.
PIKK UUL. NR. 43. KÕNETR. 1198

E·N·G·R·O·S — L·A·D·U

ENGROS - LADU

50% hinnaalandusega
müüakse uus saadetus odawaid kaupasid:
Emaille — keedunõud, kohwikannud, plimakannud, kruusid, pesukausid, ämbrid, sülekausid
Tee- Õlle- **klaasid**
Juukselõikamise masinad
Anton Heilmann A-s.
Tallinn, S. Karja t. 6.

Endise kauba lõpetamise puhul kestab
odaw wäljamüük
weel edasi kuni laupäewani 17. now. Palun ost misega rutata. Kõik kaup müüakse sisseostu hinnaga
Manufaktuur äris W. Karja uul. nr. 10.
end. Rosenbergi ruumis.

Lõpulik wäljamüük
Head küünlad odawalt müüa, 8 tükki pakkis à 35 marka pakk.
„NOSTRA“ Rataskaewu t. nr. 2.

Tuntud headuses oma töödega ja wõistlemata odawate hindadega
auru wärwimise töökoda
H. Hermann, Keilas
teatab sellega, et tööde wastuwõtmine on Tallinnas, W. Tartu m. 6, k. 1. Kangakudumise töökojas.

Kw. war. wal. ehituse ja korteri osakond anna wälja wähempakkumisel Merilennu silla weealuse osa
raud kiwidega täitmise töö
ühes kiwide kohale webamisega. Töötõtjale maksetakse 50% awansina ette. Pakkumised tulewad osakonda, Tallinn, Uus tänaw nr. 10 kuni 17. kp. kell 11 fissearda; sealsamast saab ka ligemaid teateid iga äripäewal kella 10 — 14.

Kuulsa Heinrich Lanz'i wabriku
aurupessugarnituuridest
on mõned weel ladus saadawal.
Maksutingimised iseäranis kerged.
C. A. Wirkhaus — Tartus
Peterburi tän. nr. 42.
Tallinna osak. Wana-Wiru tän. nr. 15.

Eht puhtast willast Prof. Jägeri
Puhtast willast triibuline Jnglis
Eht poolwillast Prof. Laaman'i
Eht Jnglis makkod
alumine pesu
Willased Jnglis sokid kõige moodsamates wärwides. Willased Jnglis naisterahwa sukad. Willased Jnglis sportsukad ja kõiksugu talwekindaid soowitab rikkalikus wäljawalikus
„Jockey Club“
Wiru tän. 1. Kõnetr. 21-10.

Kunst palme
walmistatakse igas suurnses „Õie“ Raatuse plats nr. 9.

Sadamatehased ostawad
wähempakkumisel **mitmesuguseid needisid 460 pd.**
Pakkumised fisse anda kinnipitseeritud ümbrikkudes 20 marg. tempelmargiga warustatult Sadamatehaste walitsusse kuni 5. detsembrini s. a. kell 11 e. l. sõna „Needid“ all.
Tehnilised ja ostutingimised saadawal Sadamatehaste warustuse büroos, Meriputiestee 13, äripäewil kella 8 — 14.
Sadamatehasle walitsus.

Oksjon.
15., 16. ja 17. nowembril s. a. müüakse awalikul enampakkumisel **Sw. kaemi ladus** mitmesugust kaitsewäes mittetarwitatawat ja kõlbmata kraami, nagu **riideid, jalausid, kõgi ja sõgi nõusid, nahaäresid jne.** Oksjoni algus 15. nowembr. kell 9 hom. Toompea ladus, Falki tee nr. 2-a.

Mitte kallis
kommutator
müüa 20 nr.nr. peale pruugitud, aga täiesti korras. Kõlbulik kontorile, wõõrastemajale jne.
Kontor „Elfo“, Uus tän. nr. 14.

Piiriw. wal. 16 kordoni ehituse
wõistluspakkumisel wäljasandmine, mis pidi olema 15. nowembril s. a. kell 10 saab ärapeetud 29. nowembril s. a. kell 10 hommikul Piiriwalwe walitsuse kantseleis, Toompea lossis. Esialgseks pakkumiste tagatiseks tuleb sisse maksta 10% pakutawast summast. Pakkumised tulewad sisse anda kinnipitseeritud ümbrikkudes märgusõna „Kordonid“ all.
Lähemaid teateid antakse Piiriwalwe walitsuse majanduse osakonnas, Tallinnas, Toompea lossis ja igas Piiriwalwe jaoskonnas: Narwas, Muustwee alewis, Wõõbsu alewis, Irboskas, Walgas, Pärnus ja Haapsalus.

Korralikku
poisitest
käikude peale **wajab** „Waba Maa“ trükikoda.

Head kodumaa
lamba willu
ostab
Ed. Tõnissox, wilditöötleja
Tallinnas, Kuninga tän. 6
Telefon 366.

Soolin kohta
üksikteenijaks ehk keetjaks, linna ehk maale. Siini tän. 4, k. 10.

Hea mereäärne
talukoht
müüa
ehk **rentida.** Üle Paatsalu Warbla p. a. M. Gronfeldt Jõagu t.

Kontori-ruumid
wälja üürida. Küsida not. K. Wäli käest. Lai uul. 12.

Prantsuse, Inglise, Wene- ja natuke Saksa keelt mõistja
korrespondent-masinakirjutaja
otsib wastawat teenistust.
Head soowitused. Pakkumised lehe talitusse 20—30 all.

Müüa
kudumise masin
5 klass. Näha Billardi tän. nr. 19, k. 17.

Mõned
hoowi-töölised
leiawad tööd
A.-ü. „Ilmarine“ tehases
Rannawärawa puiestee 21.

Trükitähtede sõelu „Waba Maa“ trükk.

Telefonid
Pilt tän. nr. 54/56, Telefonid
Ärinetunnid kella 10—12 ja 5—7
Peatoimetaja telefon nr. 82
Päewaudiste osakond nr. 3-09
Toimetusel üldine „ 23-75
Telefonid maakonnatelefonil:
Maastatawal toimetusel „ 6-05
Päewaudiste osak. toim. „ 13-81
Ärijuhil „ 4-61
Kontor Harju tän. nr. 43. Avatud ärijuhatusel ja arwepidamisel Pilt tän. Ärijuhi Wastuwõtt kella 10—
Tellimiste ja lehtede äratoimetamise asjus pöörduda

Nr. 262 (1471)

Kuritarwitamise wälja

Wälja paterei endine majandaja Kiidelmann wõlgade

1922. a. lõpu poole tõi riigikontrolör läbi ühes teise Suurtükimäe riigi wälja paterei mitmesuguseid raiskamisi, wõõrandusi ja pärawaigele. Asjale [illegible] tõstis. Nagu nüüd kuulame, ostetud, et endise paterei majandaja kapten Heisleri poolt on terve rida [illegible] kokku seatud, milledest mõnes [illegible] kõrgendi walmistamise juures [illegible] kõrgendibiis olnud sama paterei kirjutaja [illegible]. On kokku seatud koguni rida wõlgadelbud nõnedega. Suurenab [illegible] tõsisemaks on teine panbub heinte ostu juures kapten Heisler kodanik Kwelstein [illegible] heinamaad, millest ligikaudu 8[illegible]

Üliõpilaskonna juurde täi[illegible]

Kaiwa järele on üliõpilaskonna otsused on m[illegible] õpilaskonna maksu

Ülikooli põhikirja kaiwa on juba kuulud; teaduskondade seisukohad kohta on weel teadmata; üliõpilaskond on aga wäljatöötanud täiendusi Kooli põhikirja kohta haridusministeeriumile esitanud.

Täiendusettaw motiiwides on [illegible] ees, et selle täiendusettaw wastuwõtmisel ettaktakse üliõpilaskonna arenemisele, sõbrallselt ja ettetarbekohaselt, [illegible] tõlgeks fikseerida üliõpilaskorraldusse põhijooned, nõnda [illegible] Riitis sõnadega.

Üldiselt sisaldab täiendusettaw, [illegible] laskonna edustuse poolt wälja töötatud [illegible] põhimõtteid: üliõpilaskond moodustab [illegible] üliõpilasbeft, — temasse kuulub [illegible] sõnadusalik ja üliõpilaskonna asjad [illegible] on põhimõtteliselt üliõpilaste käes ja leostub põhiseaduse järele — üliõpilaskonna edustuse kaudu. [illegible] toatamata töötab üliõpilaskond [illegible] tõstis ülikooliga: rektoril on järelt üliõpilaskonna otsuste üle.

Üliõpilaskonna otsused on mõ[illegible]

Seewaldi waimuhaigete [illegible] sõsastuse küsimus [illegible] selguma.

Asutuse hoolsajad walitsuse käest [illegible] mas. Asutuse loodetaw riigistamisel [illegible] tahetakse omawalitsuse ehk seltsk[illegible] tuste kätte anda.

Seewaldi waimuhaigete ratwitsemise seisukord on wiimasel ajal w[illegible] muutunud, peaasjalikult wanade [illegible] tu, mis tõsisemist nõuawad. Asutus pöörduwad, kuuldawasti, weel sel[illegible] barligi walitsuse poole, et see kirjutamiseks samme astuks. Ühes sellega walitsusele ka lähemad andmed S[illegible] korrast ja kõikumõtte asutuse hirmu järgedest, nõnda praegusel ajal w[illegible] kõrse.

Walitsuse ringkondadest on ka [illegible] tõstust Seewaldile, kui eraasutus [illegible] anda; selle tagajärjel pöörduvad [illegible] tõlewikus kõhtu poole, kes neid [illegible] nõs, palwega, et kõhus ise samme [illegible] korra lahendamiseks. Üldise aru[illegible] tõsed asutus riigistada, kuid h[illegible] asutusele sõnnitab raskusi pikaldu[illegible] lega hariliikult seadusandlisel teel [illegible] sõnnitb.

Juristid otsiwad praegu teisi [illegible] riigistamist kergemal wõijul läbi [illegible] algu on nõste oletada, kas mingu[illegible] pääsetee leitakse wõi mitte.

Töö-hoolekandeministeerium [illegible] sõnt on arwamisel, et Seewaldi [illegible] see asutus tuleks usaldada, arwa[illegible] seltskondlise ehk omawalitsusasutuse [illegible] tegelik korraldustöö ministeeriu[illegible] mis peaasjalikult inspektsiooni [illegible] andmise peale peab sõhtud olema.

Siseministeeriumi [illegible] päew.

Siseministeerium pühitses [illegible] postapäewa aktusega ja oma[illegible]